LIETUVIŲ DIENOS

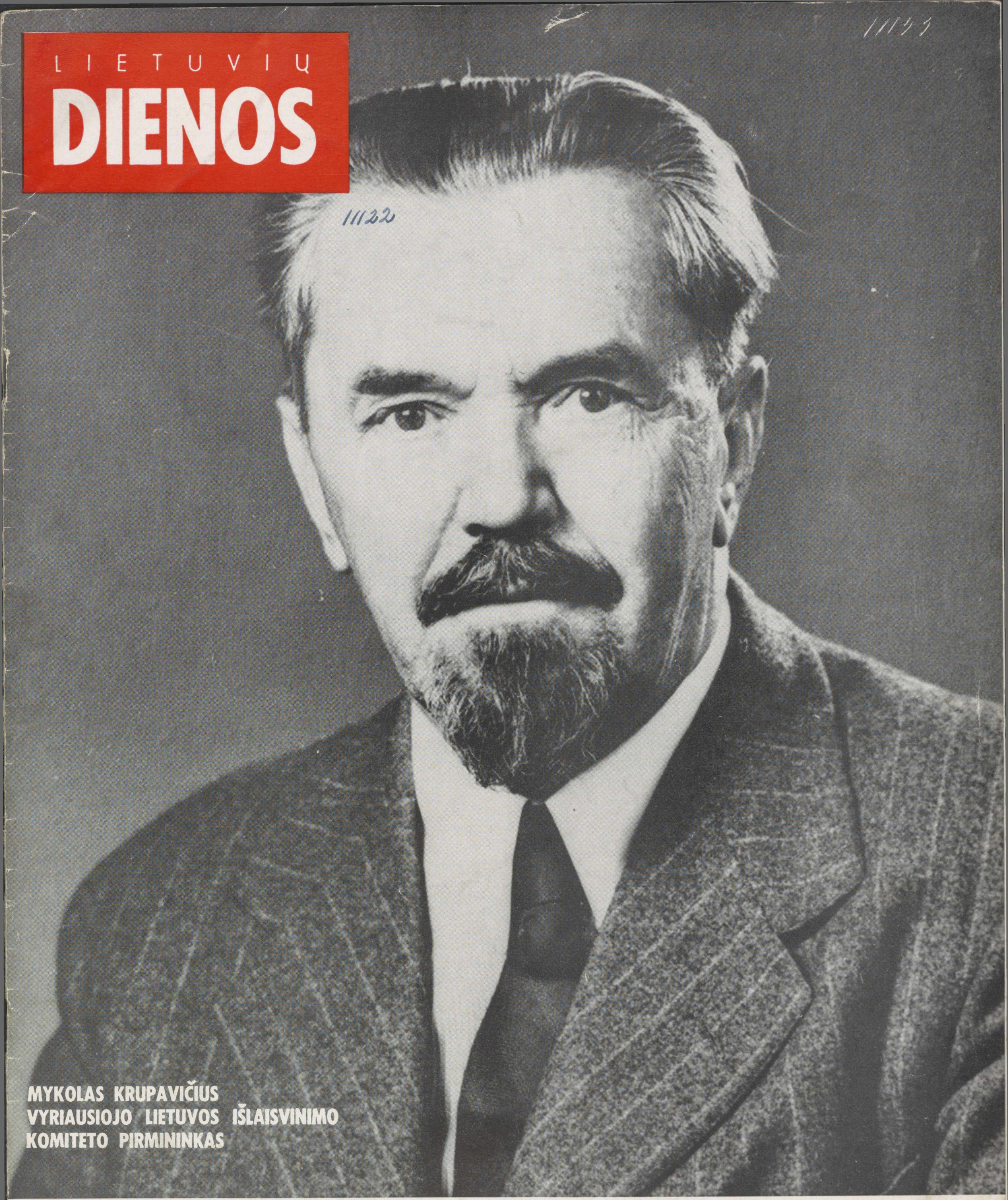

MYKOLAS KRUPAVIČIUS
VYRIAUSIOJO LIETUVOS IŠLAISVINIMO
KOMITETO PIRMININKAS

LITHUANIAN DAYS
MARCH, 1951

1951 M. KOVO MEN.

1951 M. KOVO MEN. MARCH, 1951

Nr. 2(12) II metai Vol. 2, No. 2

TURINYS

CONTENTS

A. Bartkus, Svarbi diena amerikiečiams 3

MES DANTIMIS ĮSIKANDĘ LAIKOMĖS TĖVŲ ŽEMĖS 5

Mykolas Biržiška, 1918 M. VASARIO 16 D. NEPRIKLAUSOMYBĖS AKTO SKELBĖJAI 6

ČESLOVO SASNAUSKO MUZIKA, pasikalbėjimas su komp. J. Žilevičium 8

M. Vaitkus, JAKŠTAS IŠVARĖ VAIŽGANTĄ 10

P. ORINTAITĖ / ŠULINYS SODYBOJ 11

O. D-nas, PALM SPRINGS LEGENDA 15

KĄ VEIKIA SKAITYTOJAI 16

SOVIET COMMUNISM - A BLIGHTING EVIL 17

PROFESSOR GRAHAM ON LITHUANIAN INDEPENDENCE 18

LITHUANIAN GENOCIDE SHOW IN WATERBURY 19

CAMPAIGN IN THE DESERT by Bill Rashall 20

LITHUANIA CRUCIFIED by Nadas Rastenis 20

LETTERS TO THE EDITOR 22

Juozas VITĖNAS ..... Vyr. Redaktorius / Editor-in-Chief

Milton C. STARK ..... Angliškos dalies redaktorius / Editor of English Section

Povilas PUZINAS ..... Redaktorius-dailininkas / Art Editor

Redaktoriai atskirose vietose / Assistant Editors — V. ROCEVIČIUS, Cleveland, Ohio; A. ŠALČIUS, New York, N. Y.; L. VALIUKAS, Dayton, Ohio; V. VOLERTAS, Philadelphia, Pa.

Antanas F. SKIRIUS, leidėjas / Publisher

Juozas URBONAS ..... Administratorius / Business Manager

Straipsniai, prie kurių yra pažymėtas autorius arba pridėti jo incialai, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.

The opinions expressed in signed or initialed articles are not necessarely those of the editors.

Redakcijos ir administracijos adresas:
Address all Editorial and Subscription Mail to
9204 S. BROADWAY, LOS ANGELES 3, CALIF
Phone - PL. 4-1377

"LIETUVIŲ DIENOS" yra sujungtos su "KALIFORNIJOS LIETUVIU"
"THE LITHUANIAN DAYS" is combined with "CALIFORNIA LITHUANIAN"

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn. / Published monthly, except July and August

Atskiro numerio kaina 30 ct. Single Copy - 30c

PRENUMERATA metams — $3.00 bet kokiame pasaulio krašte. GARBĖS PRENUMERATA $10.00.

SUBSCRIPTION $3.00 per year in any country of the world. HONORARY SUBSCRIPTION $10.00.

Entered as Second Class Matter June 7, 1950 at Los Angeles, Calif. under the Act of March 3,1879

This Month's Cover

Michael Krupavičius, Chairman of the Supreme Committee for the Liberation of Lithuania (VLIK)

GARBĖS LEIDĖJAI

Asmenys arba draugijos, paskyrę magazino naudai tokią sumą, kuri padengia vieno LD numerio išleidimą, laikomi GARBĖS LEIDĖJAIS.

GARBĖS REMĖJAI

Asmenys arba draugijos, paskyrę didesnę pinigų sumą magazino naudai, laikomi GARBĖS RĖMĖJAIS.

GARBĖS PRENUMERATORIAI

Asmenys, sumokėję už metinę prenumeratą 10 dol., laikomi GARBĖS PRENUMERATORIAIS.

BALBINA ABROMAITĖ, Los Angeles, Calif.

KUN. I. ALBAVIČIUS, Cicero, Ill.

KUN. ST. ALEKSIEJUS, Hatch, N. M.

J. ĄŽUOLAITIS, Los Angeles, Calif.

DR. J. J. BIELSKIS, Los Angeles, Calif.

VYTAUTAS BELECKAS, New York, N. Y

FRANK BRADULSKI, Clinton, Iowa

J. E. CASSERLY, Los Angeles, Calif.

A. ir S. DERINGIAI, Los Angeles, Calif.

KUN. ANT. DEKSNYS, E. St. Louis, Ill.

F. DIRGĖLA, Los Angeles, Calif.

WM. & B. GRIGALUN, Los Angeles, Calif.

BEN JAKUBEN, Los Angeles, Calif.

KUN. G. JONAITIS, Tucson, Ariz.

KUN. P. JURAS, Lawrence, Mass.

F. KARALIŪNAS, Glendale, Calif.

J. KILMONIS, Los Angeles, Calif.

ZIGMAS KRUMINAS, Los Angeles, Calif.

KUN. J. KUČINSKAS, Los Angeles, Calif.

FRANK MASON, Montrose, Calif.

MRS. F. MARKS, Los Angeles, Calif.

B. NAGINIS, Los Angeles, Calif.

KUN. J. PAŠKAUSKAS, Chicago, Ill.

B. PELANIS, Port Chicago, Calif.

STASĖ PETROŠKIENĖ, Santa Monica, Calif

JOSEPH C. PETERS, Altadena, Calif.

A. RUIGYS, Los Angeles, Calif.

KUN. P. SABULIS, Hartford, Conn.

ANN SAMSON, Los Angeles, Calif.

FRANK SATKAUSKAS, Chicago, Ill.

FRANK SPEECHER, Los Angeles, Calif.

BERNICE STARK, Santa Monica, Calif.

K. SUROMSKIS, Chicago, Ill.

F. ŽUKAUSKAS, Los Angeles, Calif

Los Angeles lietuvių delegacija pas miesto burmistrą F. Bowron Lietuvos Respublikos Dienos paskelbimo proga; paveikle matyti įteikimas jam lietuviško kaklaryšio. Iš kairės į dešinę stovi: konsulas dr. J. J. Bielskis, burmistras F. Bowron, A. Deringienė, M. Aftukienė, J. Mileris (visi trys nuo Los Angeles ALT), prof. Myk. Biržiška ir "Lietuvių Dienų" red. J. Vitėnas. / A delegation of Los Angeles Lithuanians presents Mayor Bowron with a copy of Jurgėla's History of Lithuania and a woven tie. The ceremony took place on the occasion of Lithuanian Independence Day. Photo by W. Balchas

Svarbi diena amerikiečiams

A. BARTKUS

Jungtinės Amerikos Valstybės yra vienintelis kraštas pasauly, kuriame Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo diena — Vasario 16-ji — yra oficialiai skelbiama švente ir JAV piliečiai kviečiami šią dieną atitinkamai atžymėti.

Šis faktas yra reikšmingas ne tik kaip didelis pastiprinimas lietuvių, kovojančių už Lietuvos laisvės atstatymą, bet taip pat jis pakartotinai pabrėžia Jungtinių Amerikos Valstybių nepripažinimą sovietinio Lietuvos pavergimo; kartu jis primena ir Amerikos lietuviams jų senąją tėvynę ir dabartinę jos padėtį.

Štai kaip reikšmingai skamba Los Angeles miesto burmistro tuo reikalu išleistas atsišaukimas:

"Kadangi demokratijos ir laisvės principams grasina komunistinė agresija daugely pasaulio kraštų, o kai kurių kraštų žmonės jau neša vergovę ir neapsakomas kančias už geležinės uždangos; ir kadangi Lietuvos kraštas dabar yra karinės diktatūros valdžioj kaipo pavergtas rusiško imperializmo jėgų; ir kadangi 1951 m. vasario 16 diena yra Lietuvos Respublikos nepriklausomybės paskelbimo trisdešimt trečiosios sukaktuvės; ir kadangi šios sukaktuvės yra svarbus įvykis lietuvių kilmės amerikiečiams, kurių širdyse skaisčiai dega vilties šviesa, kad Lietuva eventualiai bus vėl grąžinta į savo buvusią vietą tarp nepriklausomų pasaulio tautų, — todėl dabar aš, kaip Los Angeles miesto burmistras, skelbiu penktadienį, 1951 m. vasario 16 dieną Lietuvos Respublikos Diena ir kviečiu visus šio miesto piliečius jungtis su lietuvių kilmės mūsų bendrapiliečiais, minint šią dieną atitinkamomis iškilmėmis ir viešai išreiškiant viltį, kad Lietuva veikiai atgautų savo laisvę ir nepriklausomybę."

Panašius atsišaukimus vasario 16-sios proga yra išleidę eilė Amerikos miestų burmistrų ir steitų gubernatorių, - Illinois, Massachusets, Ohio ir k.

Lietuvos pasiuntinys prie Šv. Sosto min. S. Girdvainis (pirmas iš dešinės) laukia savo eilės pateikt Šv. Tėvui Naujųjų Metų sveikinimus. / Lithuanian Minister to the Vatican, S. Girdvainis, waits his turn to greet the Holy Father with the New Year.

Min. Stasys Girdvainis su pasiuntinybės sekretoriu S. Lozoraičiu Jr. prieš audienciją pas Popiežių. Lithuanian Minister S. Girdvainis (right) and Lithuanian Legation Secretary S. Lozoraitis Jr.

Šv. Tėvas laimina diplomatinio korpuso narius, susirinkusius jį pasveikinti Naujų Metų proga. Pusračio vidury matomas Lietuvos pasiuntinys prie Šv. Sosto min. S. Girdvainis ir pasiuntinybės sekretorius S. Lozoraitis Jr. /The Papal blessing is bestowed on representatives of the diplomatic corps, who called at the Vatican to greet the Holy Father with the New Year. Lithuanian Minister Girdvainis also attended.

Mes dantimis isikande laikomes tevu zemes

Sveikiname jus, laikinai netekusius tėvynės Lietuvos. Pasveikinimui tiesame rankas. Jos kruvinos, kaip ir mes patys. Nesibijokite susiteršti. Tai mūsų pačių kraujas... Tėvynėje ir žemė ir dangaus mėlynė apšviesta mūsų sodybų gaisrais – vien kraujas. Vasarą nesuskuba saulė kraujo išdžiovinti, žiemą – speigai jo sušaldyti...

Ant miestelių aikščių apiplėšti, nuogi guli mūsų vyrų lavonai. Budeliai juos pasmaugė. Jie nori mus atgrasyti nuo tėvų žemės. Iš langų seka. Gal kas atsišauks. Tai žabangos naujoms aukoms. Motina, sužadėtinė, sesuo neištveria neapkabinus lavono. Tada šimtai budelių, kaip alkanų vilkų gauja, puola gimines ir pažįstamus...

Mes taip mylime savo tėvynę Lietuvą, kad geriau čia krintame, kiek galima brangiau pardavę gyvybę, kaip vykstam į Sibirą. Nes tikime, kad mūsų lavonais patręšta Lietuvos žemelė bus trašesnė ateities vienybei, ir tėvų Žemės meilei. Mes dantimis įsikandę laikomės Tėvų Žemės, kol okupanto buožė sudaužo mūsų galvas. Užmerkiame akis su pilna burna šventos žemės, kad kiti ją labiau pamiltų. Ir mylime ją, prieš visą pasaulį didžiuojamės.

Iš Nežinomo Lietuvos partizano laiško

Lietuvio partizano kūnas, bolševikų išmestas ant Eržvilko (Tauragės aps.) turgavietės. / The body of Lithuanian Freedom Fighter exbited by the Russian in the market place of Eržvilkas, Tauragė county, Lithuania.

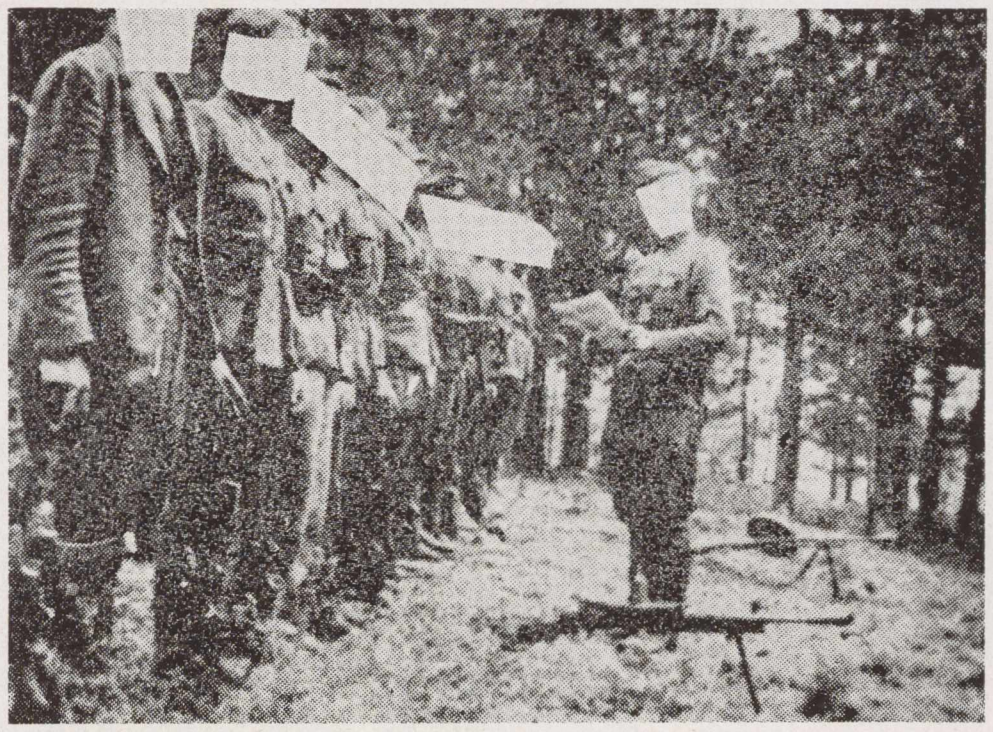

Lietuvių partizanų dalinio štabe / Lithuanian Freedom Fighters undergoing examination in operational planning.

Bolševikų nukankinti lietuviai partizanai, kai jie per kautynes sužeisti pateko į jų rankas. Jie bolševikų buvo atiduoti tėvams palaidoti, tačiau po to jų kūnai buvo paimti ir išmesti and Seredžiaus turgavietės, kur jie išgulėjo tris savaites. Tai įvyko 1947 m. sausio mėn. / Lithuanian Freedom Fighters wounded in action and tortured to death by the Russians, they were surrendered for burial to the parents Jan. 25, 1947 (shown prepared for internment). Theafter, the MGB seized the corpses and dumped the bodies to lie for three weeks on the market place of Seredžius.

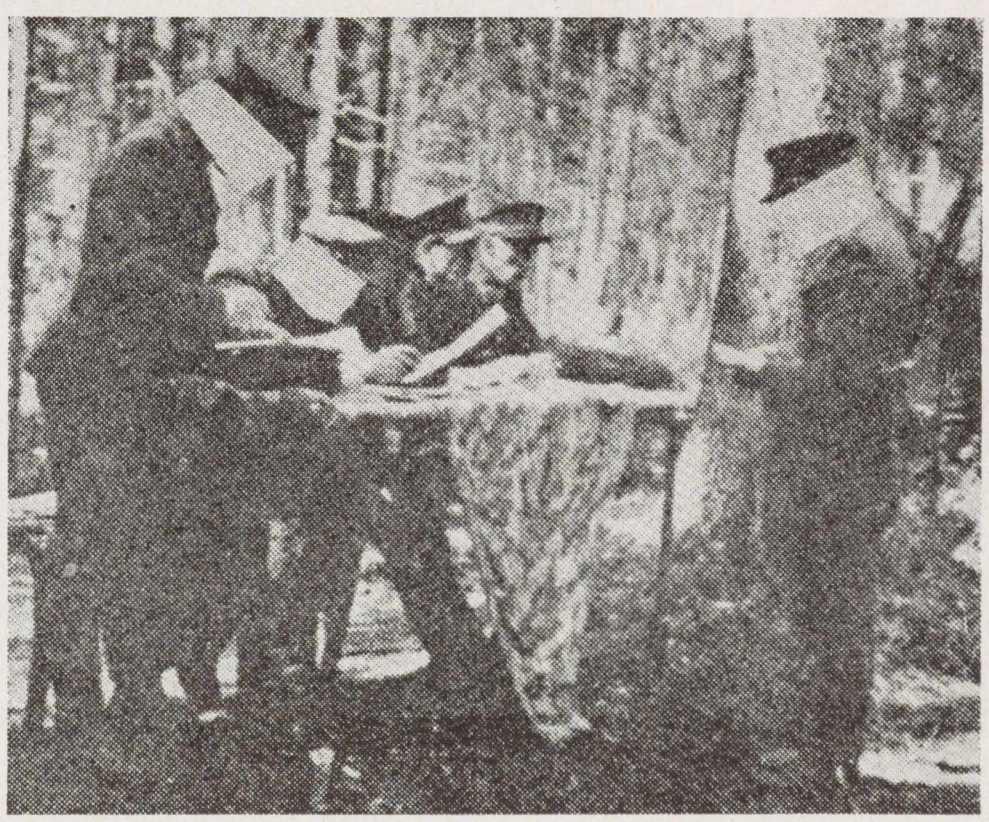

Patikrinimas lietuvių partizanų daliny po kautynių su bolševikais /Lithuanian Freedom Fighters' roll call after the battle.

Bolševikų nukankintų lietuvių partizanų kūnai išmesti ant Butrimonių turgavietės, (Alytaus apskr.); fotografuota 1946 m. gruodžio 21 d. / Tortured bodies of Lithuanian Freedom Fighters dumped by the Russians on the market place at Butrimonys, Lithuania; photographed December 21, 1946.

Karo muziejaus sodely Kaune per iškilmes Nepriklausomybės laikais / A Lithuanian guard of honor at the Tomb of the Unknown Soldier in pre-war Kaunas, Lithuania

1918 m. vasario men. 16 d. Nepriklausomybes Akto skelbejai

M. BIRŽIŠKA

1918 m. vasario 16 d. Lietuvos nepriklausomybę paskelbė Vilniuje 20-ties narių Lietuvos Tarybą, tam išrinkta per 200 Lietuvos veikėjų Vilniaus konferencijos.

Tųjų 20-ties Tarybos narių tarpe buvo 7 aukštaičiai: Kazys Bizauskas, Steponas Kairys, kun. Vladas Mironas, kun. Alfonsas Petrulis, Antanas Smetona, Jokūbas Šernas ir Jonas Vileišis; 6 (suvalkiniai) sudūviai: Saliamonas Banaitis, Jonas Basanavičius, Pranas Dovydaitis, Petras Klimas, kun. Justinas Staugaitis ir Jonas Vailokaitis; 6 žemaičiai: Mykolas Biržiška, Stanislovas Narutavičius, Jonas Smilgevičius, Aleksandras Stulginskis, Jurgis ir kun. Kazimieras Šauliai; 1 trakėnas - Donatas Malinauskas.

12 jųjų tuo metu gyveno Vilniuje: Basanavičius, Biržiška, Kairys, Klimas, Malinauskas, kun. Mironas, Smetona, Stulginskis, J. Šaulys, Šernas, Vailokaitis ir Vileišis. 3 Kaune: Banaitis, Dovydaitis, kun. Šaulys. 5 kituose Lietuvos miestuose ir parapijose: Bizauskas Panavėžyje, Narutavičius ir Smilgevičius Žemaitijoje, kun. Staugaitis Kauno Panemunėje, kun. Petrulis Vilniaus krašte.

Vyriausiasis buvo Basanavičius - 66 metų amžiaus, kuriuo paskui sekė besiartinąs į 60 m. Narutavičius, 50 metų peržengę Banaitis ir kun. Staugaitis, šeši per 40 metų - Malinauskas, Smilgevičius, kun. Šaulys, Vileišis, kun. Petrulis, Smetona, septyni per 30 metų - Kairys, J. Šaulys, kun. Mironas, Biržiška, Stulginskis, Dovydaitis, Vailokaitis, trys 25-30 m. - Šernas, Klimas ir Bizauskas.

Nors patį Nepriklausomybės Aktą rašėsi Tarybos nariai savo pavardžių abėcėline eile ir pirmuoju turėjęs būtų pasirašyti S. Banaitis, bet Basanavičiaus vardas taip aukštai tautoje buvo iškilęs, jog savaime suprantamas buvo Basanavičiaus pasirašymas pirmuoju, dar pateisintas tuo, jog kaip vyriausias amžiumi jis tą aktą garsiai Tarybai atsistojus paskaitė, tad čia pat pirmas ir pasirašė.

1. Jonas *Basanavičius*, g. 1851 Ožkabaliuose Vilkaviškio valsč., Marijampolės gimnaziją ir Maskvos universitetą išėjęs gydytojas, 25-rius metus Bulgarijoj išgyvenęs, tilžiškės "Aušros" steigėjas ir redaktorius, Lietuvių Mokslo Draugijos Vilniuje steigėjas ir pirmininkas. Mirė tame pat Vilniuje lygiai 9-riems metams suėjus nuo Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo dienos: 1927 m. vasario 16 d.

2. Saliamonas *Banaitis*, g. 1866 Vaitiekupiuose Sintautų valsč. ir miręs 1933 m. Kaune. Spaudą leidus, Kauno spaustuvininkas. Nedidelio mokslo, bet aušriškai plakančios širdies, taurus, ryžtingas ir sumanus lietuvis.

3. Mykolas *Biržiška*, g. 1882 m. viekšniškis. Tuo metu Vilniaus lietuvių gimnazijos vedėjas, vėliau Kauno "Aušros" gimnazijos direktorius, Kauno ir Vilniaus universitetų profesorius. Nuo 1944 Vokietijoje, nuo 1949 Jungtinėse Amerikos

Valstijose; politinis emigrantas.

4. Kazys *Bizauskas*, g. 1893 Pavilostoj Kuldingos aps. Panevežio lietuvių gimnazijos vedėjas, vėliau Lietuvos švietimo ministeris ir diplomatas. 1941 m. bolševikų išvežtas tolimon Maskolijon, dingo be žinios.

5. Pranas *Dovydaitis*, g. 1886 Runkiuose Kazlų Rūdos valsč. Kauno lietuvių gimnazijos vedėjas, vėliau Kauno univ. prof. Daugelio mokslinių žurnalų redaktorius. 1941 m. bolševikų išvežtas tolimon Maskolijon, dingo be žinios.

6. Steponas *Kairys*, g. 1878 Užnevėžiuose Kurklių valsč., inžinierius, vėliau Kauno univ. prof. Lietuvos socialdemokratų partijos vadas. Nuo 1944 m. Vokietijoje (politinis emigrantas).

7. Petras *Klimas*, g. 1891 Kušliškiuose Kalvarijos aps. "Skaitymų" ir "Lietuvių senobės bruožų" autorius. Vėliau Lietuvos diplomatas. Per II-jį Pasaulinį Karą Prancūzijoje vokiečių suimtas ir per 18 kalėjimų pervarytas, 1944 pasiekė Lietuvą. Bolševikų nuteistas ir išvežtas tolimon Maskolijon, dingo be žinios.

8. Donatas *Malinauskas*, Vilniaus krašto dvarininkas. Vėliau Lietuvos atstovas Prahoje. Turėdamas per 70 metų, 1944 m. bolševikų išvežtas tolimon Maskolijon, dingo be žinios.

9. Vladas *Mironas*, g. 1880 Kuodiškiuose Rokiškio aps. Daugų klebonas Vilniaus krašte. Kurį laiką Lietuvos ministeris pirmininkas. Bolševikų išvežtas Maskolijon, dingo be žinios.

10. Alfonsas *Petrulis*, g. 1873 Katuliškiuose Vabalninko valsč. Pivašiūnų klebonas. Mirė 1928 m. Musninkuose.

11. Stanislovas *Narutavičius*, Alsėdžių valsč. dvarininkas, advokatas. Lenkų nužudyto pirmojo Lenkijos prezidento Gabrieliaus Narutavičiaus brolis. Kaune nusižudė naktį iš 1932.12.31 į 1933.1.1.

12. Antanas *Smetona*, g. 1874 Užulėnyje Vadoklių par. Teisininkas ir publicistas. Tautininkų vadas. 1919-1920 ir 1926-1944 Lietuvos valstybės prezidentas. 1944 žuvo per gaisrą Clevelande, Ohio, J. A. V.

13. Jonas *Smilgevičius*, g. 1870 Šoniuose Alsėdžių valsč. Dvarininkas, pienininkas, koperatininkas. 1942 m. mirė Kaune.

14. Justinas *Staugaitis*, g. 1866 Tupikuose Lesnistvos valsč. Panemunės klebonas. Publicistas. Vėliau Telšių vyskupas. 1943 m. mirė Telšiuose.

15. Aleksandras *Stulginskis*, g. 1885 Kutaliuose Kaltinėnų valsč. Agranomas. 1920-1926 Lietuvos valstybės prezidentas. 1941 m. bolševikų išvežtas Maskolijon, dingo be žinios.

16. Jurgis *Šaulys*, g. 1879 Balsėnuose Švėkšnos valsč. Aukštuosius mokslus išėjęs Šveicarijoje. Vilniuje buvo Žemės Banko tarnautojas drauge su Ant. Smetona ir Myk. Biržiška. Vėliau diplomatas. 1948 m. mirė Šveicarijoje.

17. Kazimieras *Šaulys*, g. 1872 Stempliuose Švėkšnos valsč. Kunigas, Žemaičių vyskupo sekretorius, vėliau Kauno arkivyskupijos kapitulos narys. Nuo 1944 politinis emigrantas.

18. Jokūbas *Šernas*, nuo Biržų. Teisininkas. Lietuvių Draugijos dėl karo nukentėjusiems šelpti Centro Komiteto Vilniuje narys ir sekretorius. Mirė Kaune 1926 m.

Stasys Lozoraitis, Lietuvos ministeris Italijoj
Stasys Lozoraitis, Lithuanian Minister to Italy

19. Jonas *Vailokaitis*, sudūvis, kun. Juozo Vailokaičio jaunesnysis brolis, išėjęs komercijos mokyklą. Vėliau bankininkas. Nuo 1944 m. politinis emigrantas Vokietijoje, kur mirė bene 1945 m.

20. Jonas *Vileišis*, g. 1872 Mediniuose Pasvalio valsč. Vilniaus advokatas. Vėliau Lietuvos finansų ministeris ir ilgametis Kauno burmistras. 1942 m. mirė Kaune.

Taigi daugiau kai pusė yra jau mirusių: Banaitis, Basanavičius, Narutavičius, Petrulis, Smetona, Smilgevičius, Staugaitis, J. Šaulys, Šernas, Vailokaitis, Vileišis. Trečia dalis yra Sibiran arba Pauralėn išvežta - Bizauskas, Dovydaitis, Klimas, Malinauskas, Mironas, Stulginskis; kurie jųjų jau mirę, o kurie dar tebegyvi, nieko tikro nežinoma; kuone apie kiekvieną jųjų spaudoje ir šiaip jau buvo priešingiausių žinių.

Trys esame Vakaruose: Steponas Kairys, kun. Kaz. Šaulys ir aš.

Los Angeles, California, 1951.2.2.

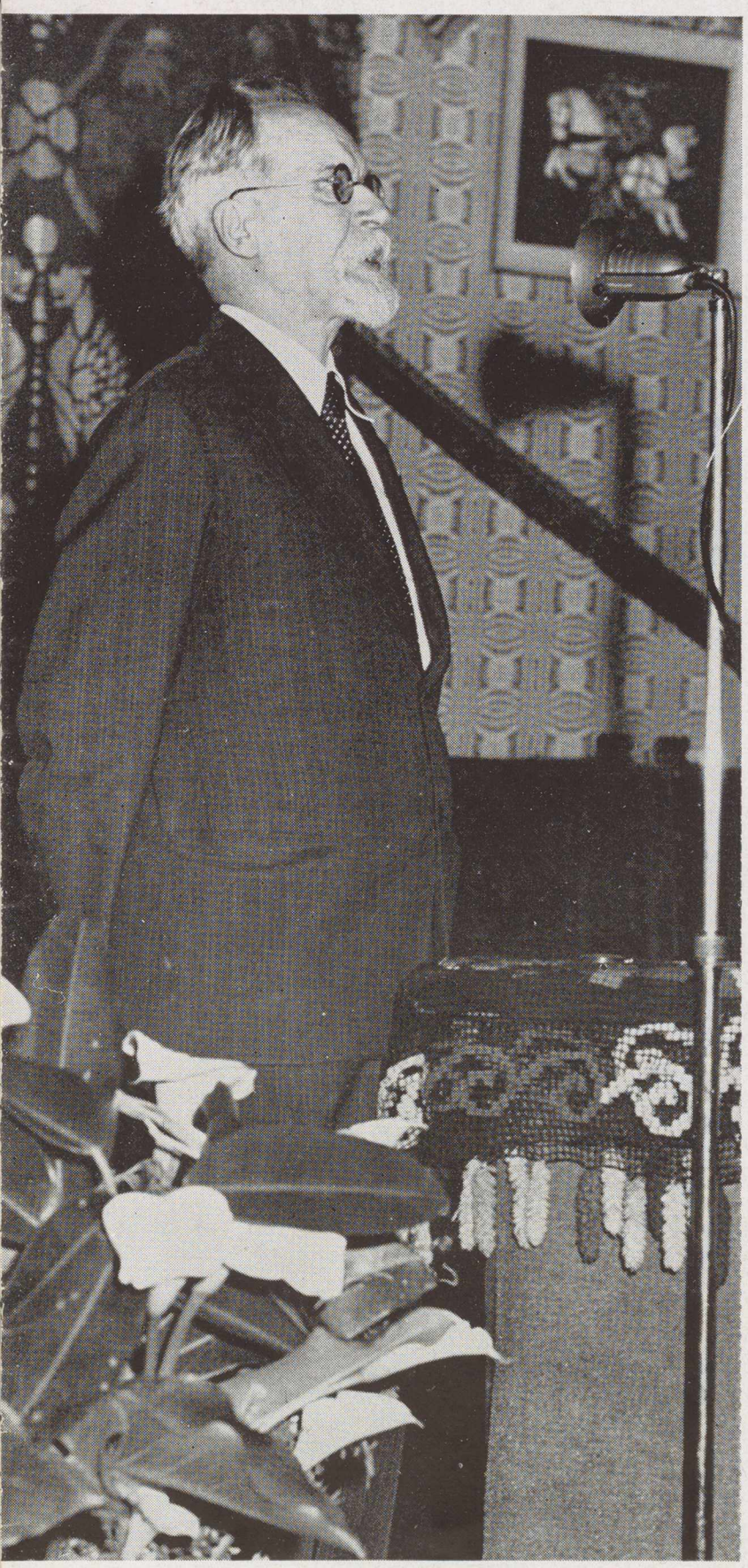

Prof. Mykolas Biržiška kalba Vasario 16-sios minėjime Los Angeles, Calif. / Professor Mykolas Biržiška delivers an address at the Lithuanian Independence Day commemoration in Los Angeles, Calif. Professor Biržiška is one of the signers of Lithuania's Proclamation of Independence. Photo by W. Balchas

---

Lietuvos Nepriklausomybės Šventė yra ne tik praeities istorinio įvykio minėjimas, bet taip pat gyvos tikrovės prisiminimas, tos, būtent, tikrovės, kad lietuvių tauta yra nepakeičiamai prisirišusi prie nepriklausomybės ir dėl to Lietuvos valstybė tebeegzistuoja teisiniai ir moraliniai. Lietuvos valstybės atstatymas, paskelbtas mūsų sostinėje Vilniuje, buvo tautos suvereninų teisių bei valios išreiškimas ir daugelio kartų kovos už lietuvybę apvainikavimas. Visa, kas buvo padaryta laisvai Lietuvai apginti, išlaikyti, tobulinti, buvo liaudies ir jos vaikų inteligentų gilaus patriotizmo, didžių aukų ir sunkaus darbo padarinys. Sovietų Sąjungai įsiveržus į mūsų kraštą ir jį okupavus, tauta nepasidavė nei bolševikų propagandos viliojimams, nei barbariškam terorui, priešinasi kriminaliniam okupantui ir visados siekia atstatyti savo laisvą valstybę, kurioje ji vėl vykdys jai priklausančias suverenines teises. STASYS LOZORAITIS

Kompozitorius Juozas Žilevičius su žmona, Elizabeth, N. J. / Mr. and Mrs. Juozas Žilevčius
J. Gimbuto foto

Č. Sasnausko muzika

PASIKALBĖJIMAS SU KOMP. JUOZU ŽILEVIČIUM

Neseniai iš spaudos išėjo "Lietuviška muzika - Česlovas Sasnauskas" kurią redagavo J. Žilevičius, o išleido kun. L. Voisiekauskas. Ta proga "L.D." redakcijos paprašytas komp. J. Žilevičius sutiko pasidalinti mintimis lietuviškos muzikos klausimas ir atsakė į jam patiektus klausimus.

— Kas Jus paskatino paruošti Česlovo Sasnausko kūrinių rinkinį?

— Kai kun. L. Voisiekauskas mokinosi Petrapilio Dvasinėje Seminarijoje būdamas dar klieriku, tuomet bažnytinę muziką dėstė Č. Sasnauskas. Jaunam klierikui Č. Sasnausko pamokos darė geros muzikinės įtakos, ir jis iš karto pajuto didelę pagarbą savo profesoriui. Tą pagarbą kun. L. Voisiekauskas jaučia iki šiol. Jo lėšomis buvo Č. Sasnausko kūnas atgabentas iš Petrapilio Kaunan ir iškilmingai Kauno kapinėse palaidotas. Jei ne šis nelemtas Lietuvos likimas, jis būtų ir gražų antkapį pastatęs. Kun. L. Voisiekauskas, kaip retas kuris kitas asmuo, sugeba teisingai įvertinti Č. Sasnausko kūrybą. Kai jis pastebėjo, kad Č. Sasnausko kūriniai yra išsibaigę ir niekur jų nebegalima gauti, jis pasiūlė man surinkti, kiek galima, visą velionies kūrybą, suredaguoti ir parengti spaudai, jis apmokėsiąs išleidimo išlaidas. Tokiu tai būdu šis leidinys pasirodė visuomenės naudojimui.

Leidėjas savo žodyje, kodėl jis leidžia, štai kaip pasisako: "Mes esame dar nepriėję to laipsnio, kas buvo Sasnausko asmenybėje, kada caras laikė sukaustęs Lietuvą geležiniais retežiais; jis, gyvendamas netoli to paties caro rūmų, drąsiai paleido šūkį: Vyrai, ko miegate, jau laikas į kovą. Ateinančios kartos įstengs įvertinti tokį galiūną, ir tam tikslui yra leidžiami jo veikalai, sunkiai surankioti, kad nežūtų".

— Kuo Č. Sasnausko muzika yra būdinga?

— Č. Sasnauskas visą savo gyvenimą buvo svetimtaučių tarpe ir dirbo prie lenkų (nors ir skaitėse tarptautine) valdomos Šv. Kotrynos Bazilikos Petrapily. Kalbėjo lietuviškai gana sunkokai, bet bendraudamas su prof. E. Volteriu, studentais Būga, Voldemaru ir kitais, pajėgė pamilti lietuviškumą ir likti tiesiog ultra-lietuviu. Akademijos archyvuose jis turėjo progos susipažinti su liaudies melodijomis, kurios buvo įrašytos fonografų roleliuose per prof. Volterio mokslines studijas Lietuvos teritorijoje; jis šias melodijas lygino su kitų tautų melodijomis ir savose melodijose jis surado tai, ko jo siela troško: grynai lietuvišką skirtingumą, kitaip sakant, lietuviškas savybes, ir jas be galo pamėgo.

Iki Č. Sasnauskas pradėjo leisti savo LIETUVIŠKOS MUZIKOS seriją, susidedančią iš 12 Nr., mūsų lietuviškoji muzika buvo vos tik pradėjusi gyvybę reikšti. Pasirodžiusios iki jo laikų chorams dainelės buvo vos keliolikos taktų liuteroniškų choralų harmonizacijos stiliuje. Apie kontrapunktą nebuvo nė kalbos. Kai pasirodė pirmieji jo kūriniai: "Kur lietuvio kompozitoriaus, yra tai, kad ne tik mokėjimas ir harmonijos turtas, - visur jo iškyla aikštėn ta tikra lietuviška styga - tokia keista, sena, nepagaunama gaida viešpatauja mūsų dainose, prieš amžius sukurtose. Ir negali būti kitoniškai. Juk Č. S. yra mūsų brolis, lietuvis, ir manau, kad ir norėdamas, nemokėtų parašyti nelietuviškos kompozicijos. Tegu tatai tie veikalai kuo veikiausiai išsiplatina Lietuvoje, atneša dvigubą naudą: duos žmonėms tai, ką duoda paprastai gera muzika, o jauniems kompozitoriams bus pavyzdys, kaip reikia komponuoti ir dėstyti dainas..."

Panašiai ir St. Šimkus, dar būdamas studentu, rašė: "Antrasis numeris - tai himnas "Jau slavai sukilo". Šiame Sasnauskas parodė, jog turi didelį kompozitoriaus talentą. Harmonijos turtingumas, drąsios, gražios moduliacijos liudija didelę kompozitoriaus techniką. Melodija pati paprasčiausia, rodos, girdėta kiekviename lietuviškame sodžiuje, Sasnausko himne virsta kažkokiu milžinišku unisonu..."

Na, o tekstai tose kompozicijose tiek yra giliai patriotiniai, revoliucingi, jog bėga Šešupė" ir "Jau slavai sukilo", spauda (1909) tiesiog džiugavo. Vertingas recenzijas parašė tarp daugelio kitų ir M. K. Čiurlionis "Viltyje", pasisakydamas: "Česlovo Sasnausko ypatybė, kaip

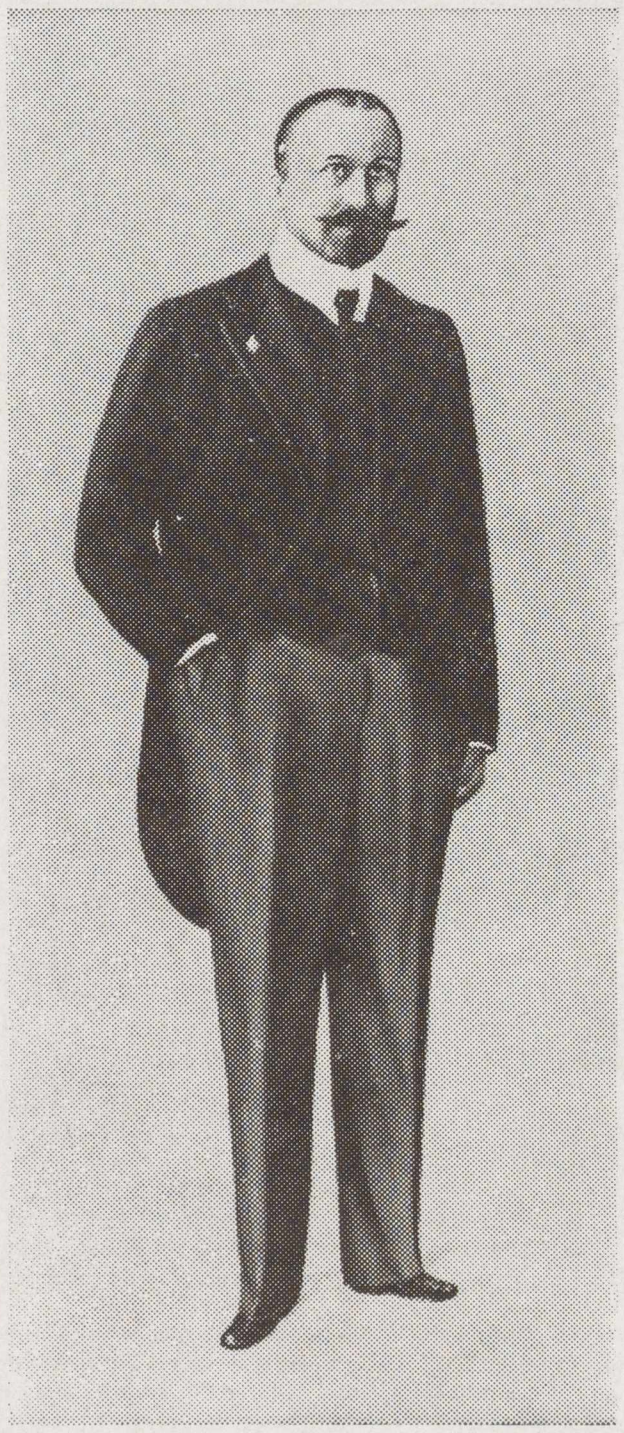

Kompozitorius Česlovas Sasnauskas

Lietuviai menininkai lankosi Toronte, Kanadoj - komp. V. Jakubėnas, op. sol. A. Dambrauskaitė, op. sol. I. Nauragis ir sol. S. Baranauskas. / Lithuanian singers pay a visit to Toronto, Canada.
E. Gumbelevičiaus foto

kai tie veikalai ir dabar klausomi, širdį kutena jų tautinis ir įtikinantis muzikos rūbais apvilktas tekstas. Kas gi nežino turinio "Kur bėga Šešupė"? Tiesiog širdin kiekvienam lietuviui prakalba. Tai originalūs Sasnausko kūriniai.

Toje serijoje jis parodė ir grynais liaudies motyvais kontrapunktiniai labai sudėtingus kūrinius, kokių iki tol dar nebuvo nė bandyta: "Siuntė mane motinėlė", "Tu mano motinėlė" (nepaprasto grožio duetas), "Lėk, sakalėli" . . . Kas yra girdėjęs jo kantatą "Vyrai", tas ilgą laiką nešioja savo sieloje neišdildomą įspūdį, gautą klausant. Tuo veikalu jis apkarūnavo tą seriją, nes veikalas turėjo 46 psl. Dar ir dabar tokio dydžio ir tokio masto kūrinių yra vos keli, nors nuo jo išleidimo praslinko 40 metų.

– Kokią vietą užima Č. Sasnausko kūriniai lietuviškos muzikos gyvenime?

– Č. Sasnausko veikalai savo rimtumu ir kiekvieno kūrinio galutiniu, kruopščiu išbaigimu padėjo rimtą pamatą jaunai mūsų muzikai, vos pradedančiai iš vystyklų kilti. Jo kūryba paremta griežtu klasiniu styliumi yra nelengva mūsų chorams pildyti, ypatingai jei dirigentas nesusigaudo kūrinio idėjose. Be to, jo kūriniai sunkiai buvo gaunami, bet JAV jie buvo daugiau pildomi negu pačioje Nepr. Lietuvoje, dėl kurios visą kūrybą aukojo. Jo kantatą "Vyrai" Lietuvoje retai kas galėjo girdėti, nes Vasario 16 minėjime nieko geresnio nebuvo galima su solistais orkestru, choru pildyti, kai buvo patiekiami toms iškilmėms savo dvasia svetimi veikalai svetimtaučių kompozitorių. Tuo tarpu JAV visoje eilėje kolonijų (Chicaga, Wilkes-Barre, Boston, Philadelphia) buvo net po daugel kartų ji išpildoma. Klausytojai visada su didžiausiu džiaugsmu kantatą išklausydavo, pasisemdami iš jos daug meniško grožio ir tautinės stiprybės.

Sasnausko kūryba pasiliks ilgiems laikams dideliu muzikos meno skanesiu, nors jos ir rečiau teks girdėti dėl jos sudėtingumo, išskyrus "Karvelėlį" ir lengvutę išpildyti "Kur bėga Šešupė". Jo kūryba neturi tų naujovybių, kokias naudoja mūsų jaunesnieji kūrėjai, bet niekuomet ji nepasens.

Jo bažnytinė muzika, ypatingai "Requiem" yra didelis inašas į bažnytinių koncertų programas; "Dies irae" dalyje yra daug muzikos įdomybių, lengvai ir maloniai suprantamų klausytojui, ypatingai jei bus pildoma lietuvių kalba. Petrapilyje svetimtaučiai nepaprastai gerėdavosi, kai šis "Requiem" būdavo giedamas, net specialiai buvo užprašoma gedulingoms pamaldoms.

– Kaip Jums atrodo dabartinis lietuvių muzikinis gyvenimas Amerikoje, Lietuvoje ir kituose pasaulio kraštuose?

– Dabartinis lietuviškos muzikos gyvenimas Amerikoje žymiai pagyvėjo, kai pradėjo atvykti naujieji ateiviai. Jų tarpe atvyko labai rimtų buvusių Lietuvoje muzikos autoritetų. Tie, kurie savo veikimu įsijungs į lietuvišką veiklą, suprantama, daug padės savo muzikos ugdymui, bet tie, kurie įsijungs į svetimtaučių veiklą, lietuviškai muzikai niekuo nepasitarnaus.

Ypatingai daug gyvumo įnešė "Čiurlionio" ansamblis, ir neilgai teks laukti, kol daugelis chorų pradės jo repertuarą mėgdžioti. Tai jau geras reiškinys. Chicagoje pradėjęs veikti "Dainavos" ansamblis, jei jis laikysis toliau tos krypties, kokią pradėjo veikti ir sugebės išsilaikyti ilgesnį laiką pastoviu vienetu, aišku, sudarys nemažai naujumo ir gyvumo iki šiol buvusioje muzikos veikėjų šeimoje. Visose kolonijose, kur tik apsigyveno įvairūs muzikos aktyvistai, muzikinis gyvenimas žymiai pagyvėjo ir atsinaujino. Paimkime kad ir šias kolonijas - Bostoną, Clevelandą, Wilkes-Barre, Los Angeles, Rochesterį ir k.; ten chorus nemažiau 75% sudaro ateiviai, o tas jau yra didelė kultūrinė pajėga.

Ypatingai daug gyvumo įnešta Kanadoje. Iki naujųjų ateivių atvykimo šičia lietuvių mažesnės bendruomenės nepajėgdavo ką nors didesnio muzikoje veikti, bet kai dabar suvažiavo tūkstančiai, visiškai kitaip muzikos gyvenimas atrodo. Tą patį galima pasakyti apie Australijos lietuviją. Sunku rasti dabartiniu laiku kokį nors pasaulyje kampelį, kur nors

(Perkelta į 14 psl.)

Toronto (Kanada) lietuvių tautinių šokių grupė, vadavaujama Kačanauskienės. / Lithuanian folk dancing group in Toronto, Canada.
E. Gumbelevičiaus foto

Paulius Augius / Nida

Nida, Woodcut by Paulius Augius

JAKŠTAS IŠVARĖ VAIŽGANTĄ

M. VAITKUS

Tikrai nebeatsimenu, kelintais metais tai įvyko. Viena yra tikra: ne vėliau 1933 metų balandžio 29 dienos (nes paskiau Vaižgantas jau nebebuvo gyvas) ir ne anksčiau 1930 metų birželio 12 dienos, nes tuomet dar tebebuvo gyvas istorikas Antanas Alekna, ir aš nebūčiau dar galėjęs gyventi jo bute (o kaip tik ten aš pergyvenau aną dviejų patriarkų susirėmimą).

Tasgatės, vieną priešpietę sėdžiu aš Rotušės aikštėj Kaune. Žinoma, ne pačioj aikštėj, tik savo dirbamajam kambary Š. Kazimiero rūmuose (tai buvo tokia draugija) prie didžiulio aa. Aleknos rašomojo stalo, apkrauto laikraščiais ir popieriais, baltais ir prirašytais – prirašytais daugiausia kitų, betgi iš dalies ir savo – žiūriu į tuščią lakštą, kurį esu pasiryžęs sugadinti – atseit, prirašyti, ir nė iš vietos – galva tuščia, tiksliau, pilna giedros, tartum lygaus balzgano rūko . . Gana abejingai žvilgteriu pro langą į grakštų Rotušės bokštą, Vaižganto pavadintąją Baltąją Gulbę, ir pažiopsau valandėlę, lyg laukdamas, ar neužtrauks ji kartais, užsimiršusi, savo gulbinės giesmės, nebelaukdama, iki mirsianti (o aš tuoj įamžinčiau tą giesmę, jei ne žmonių širdyse, tai bent šiame popieriuj, kas daug lengviau, betgi ir tiek pat "amžina", kiek tas popiergalis) . . Tačiau Baltoji Gulbė užsispyrusiai tyli, kaip paprasčiausias bokštas . . .

O aš ūmai vis tik kažką išgirdau . . nors ir ne iš Gulbės, o vien iš anapus mūsų koridoriaus . . Kažkoks triukšmas . . Kažkieno pakilęs piktas balsas . . Kažkas smarkiai susibarę . .

Pakirdau iš savo žiopsamojo snudulio – susidomėjau – klausau . . . Taip, juk ten gyvena Jakštas . . Tai jo priemenėj tas klegesys . . Kas šį kartą būtų taip suerzinę mūsų gerb. pirmininką? Tiesa, tai – ne naujiena, kad jis taip ima smarkauti: mūsų rūmai stovi labai įžymioj vietoj, pačioj Kauno svarbiausiosios žarnos - gatvės pradžioj (arba gale, atseit, nuo katro galo žiūrėsime) – tad visi elgetos ar vertelgos, ar šiaipjau pinigų rinkėjai, ar pašalpos prašytojai būtinai mus aplanko – pirma Jakštą, kaip didžiausiąjį, o paskui mane mažiuką, kai anas bus jau pakankamai išsišaukojęs, o paskui po jų nosim duris trenkte užtrenkęs, žinoma, pirmiau paprastai didesnį ar mažesnį pinigą į prašančias rankas kyštelėjęs, kaip atlyginimą už tai, kad turėjo kantrybės išklausyti širdingąjį jo pamokslą, kuris, beje, tų elgetų, atrodo, nė kiek nepataiso, nes jie ir toliau lankosi, kaip lankęsi . . Čia turiu padaryti mažą pastabą, kad Jakštas savo švelniajam tenorėliui leidžia pakilti į fortissimo ne vien šitokiai progai pasitakius, bet, pavyzdžiui, ir savo didžiajam bičiuliui arkivyskupui Karevičiui apsilankius. Apie ką juodu kiekvieną tokį kartą bus buvę kalbėję, galima vien spėlioti, nes nei aš, nei, tur būt, ir kitas kas nebus juodu klausinėję. Greičiausiai juodu tokiais atvejais bus ginčijęsi dėl labiau ar mažiau abstraktinių klausimų. O gal ir nesiginčiję, o tik vienas Jakštas, kaip paprastai karščiuodamasis, dėstęs savo pažiūras, piktindamasis įsivaizduojamais oponentais - siauraprotčiais, kaip jis juos gebėdavo pavadinti. Įdomu, kad, tokiai audrai siaučiant, Ekscelencija nepakeldavo savo galingojo žemaitiškojo karžygių tenoro (bent man nėra tekę nugirsti), o leisdavo savo bičiuliui išsinorauti, išsipuškuoti ir supliukšti – tuokart pats įnikdavo kalbėti, greitai, gausiai, išmintingai, mokytai, nė nebeatsipūsdamas, nepalikdamas nė tarpelio kitam su savo trigrašiu įsiterpti ir tuo būdu absoliučiai įsiviešpataudamas kovos lauke.

Pašūkaudavo Jakštas savo prieškambary ir dar vienai savotiškai progai pasitaikius: būtent, jei kuris mokslų mėgėjas, neturėdamas tam tikros knygos, o negalėdamas ar nenorėdamas jos nusipirkti, nelaimingo vėjo nešamas, ateidavo pas mūsų didįjį Adomą prašyti tos knygos pasikaityti: kas gi kitas bus toks nepraktiškas–panoręs kurią knygą perskaityti, ims ir nusipirks, užuot paprastų parasčiausiai nuėjęs pas kurį kitą liurbį pasiskolinti, o paskui, labai natūraliai, užmiršęs grąžinti ir tiek . . Vadinas, reik eiti pas Jakštą. Ir nueina toks knygų mėgėjas pas . . patį tikrąjį, nė nenujausdamas, kad gyvenimas jau yra Adomą pamokęs. Paskambina. Lėti, netvirti žingsniai. Sučerška durų grandinėlė. Šviesiai rudos nusilupinėjusios durys ryžtai atsidaro – jose maža apvali figūra, ilgu juodu pusiaukunigišku švarku, gana apšepusiu – Jakštas! Aukšta išgaubta kakta rūsčiai susiraukusi. Akiniai giliai nusmukę lig pat nosies kupros, o per jų viršų į lankytoją ne per maloniai laukiamai žiūri pilkos pavargusios mokslininko akys, kai tuo tarpu dantukai nervingai kramto nieku dėtas lūpas. Lankytojas, bailiau ar drąsiau, įteikia pasišiaušusiam šeimininkui savo kuo mandangiausiąjį labą rytą, už tai susilaukęs iš anojo ir labo ryto, tik sauso ir skubaus. Daugiau – nieko, nei prašom, nei keliauk sveikas. Trumputė tyla. Tuokart lankytojas susigriebia: "Esu tas ir tas. Jieškau tokios ir tokios knygos. Ar negalėtumėte paskolinti?" Čia tatai ir pratrūksta audra su perkūnais ir žaibais! "Tamsta nori knygos pasiskolinti? O grąžinti ar taip pat norėsi?. Ne, Tamsta, neduosiu! Esu jau daug kartų skaudžiai pamokytas!" – ir Jakštas ima kirsti, nors ir ne tokią ilgą, betgi demosteniškę filipiką prieš "knygų vagis," nors šiaipjau buvo toli gražu ne Demostenas..

Ir aš šiuo atveju nuoširdžiai užjausdavau Jakštą ir jam pritardavau . . žinoma, vien dvasioj, nes išorėj nebūčiau turėjęs drąsos tarti rimtam šviesos gerbėjui: keliauk, sveikas, po šimts gumbų! knygos negausi, nes juk vis tiek man ją vogte pavogtumei, negrąžinęs! Bene vieną tik kartą gyvenime įteikiau vienai poniai, vietoj prašomų knygų, tokį atsaką, žinoma, atitinkamai sumandagintą.

Ir iš tikrųjų, verta buvo siusti: nepriklausomoj Lietuvoj plačiai buvo praktikuojamas toks knygų vogimas (nebent panorsite tiksliau pavadinti plėšimu per "moralinę" prievartą, kuri, žinia, buvo giliai nemorali). Ir tuo nusikalsdavo ne vien smulkūs knygos žulikėliai, bet ir ta-

(Perkelta į 12 psl.)

P. Orintaite - Šulinys sodyboj

PETRONĖLĖ ORINTAITĖ

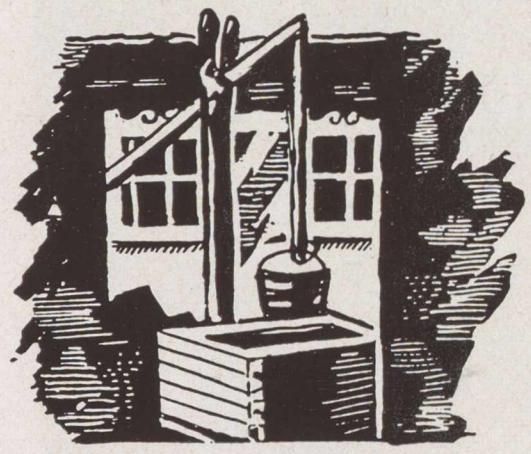

Šulinys SODYBOJ

Viršelis P. Orintaitės neseniai išėjusios eilėraščių knygos "Šulinys sodyboj". Šiame puslapy atspausdinti eilėraščiai paimti iš šios knygos.

SMUIKAS

Tyliai virpa tamprios stygos,
Tokios liaunos, tokios lygios . . .
Mielos gaidos, švelniai griaudžios,
Aidi soduos, tolin gaudžia
Ir — vėl grįžta atgalios . . .

Skamba smuiko stygos plonos —
Tai varpeliai skardžių kloniuos . . .
Rauda gailiai, verkia tyliai . . .
Tartum kenčia kas ar myli —
Aido žodžiuos nebyliuos . . .

Lyg vėlybos dainos gojuos,
Smuiko gaidos vėl vyniojas . . .
Tavo sielą, tavo širdį —
Ir paglosto, ir nuvirkdo,
Tartum žvilgsniai mylimos . . .

Ir tavy tuojau liepsnoja
Jau gyvybė nemarioji —
Ir — švytėti debesuos . . .
Kilti spinduliu sparnuotu
Vis žydėti ir dainuoti,

OBELĖLĖ

Obelėlė bąla
Tėviškės sodely —
Ak, tai senai močiai
Širdužėlę gelia . . .

Tartum nusigandę
Laibos šakos svyra —
Mūs jaunai sesulei
Ašarėlės byra . . .

Kogi viršūnėlė
Taip žemyn nulinko?
— Daug vargų vargelių
Vaikšto vis aplinkui . . .

Šąla šalnužėlė —
Saulės neregėti . . .
Kaukia šiaurės vėjai
Paliai tuščią klėtį . . .

Taip sutemo dangūs,
Viešpatie mieliausias!
Ar šią ilgą naktį
Žvaigždžių nesulauksim?

ŠULINYS SODYBOJ

Pameni, tenai — prie gluosio šulinėlis,
Mano sentėvių tėvų gaivus vanduo . . .
Klevo rentinys jau samanom pažėlęs —
Tėviškės kieme, prie gluosnio, šulinėlis . . .

Svyra svirtis — geltonkasė sesė semia —
Naščiai sklidini kaip krišpolo skaidraus . . .
Sidabrinis lašas laša vėl į žemę —
Svyra svirtis — vakarop sesutė semia . . .

Kraugeriai kaimynai nutrempė sodybą —
Liepsnomis nuleido sodą ir namus . . .
— Ak, vien šulinio gelmėj dar lašas žiba!
Nieko, nieko nėr daugiau tėvų sodyboj . . .

PARYČIU

Balzganai padrinka miglos rytuose,
Vyturėlio tiriliavimas tolybėn sklinda . . .
Bunda žemė . . . Kupinai nusvyra virpanti rasa —
Saulės veido pakraštėlis spindi rytuose . . .

Kilstelia vėjelis, lengvas ir lakus,
Ir slapti šnabždėjimai elksnynuose atgyja.
Brazda javas —
Švelnios vilnys sklendžia per laukus,
Glamonėja vėdrynėlį vėjas lengvas ir lakus . . .

Kiškis kiuostelia iš guolio dobiluos,
Ir žiogelis pievoj pina savo dainą . . .
Paupio atolas žvilgančiom vilnim vėl sužaliuos
— Ryto gaivumoj ir saulės spinduliuos . . .

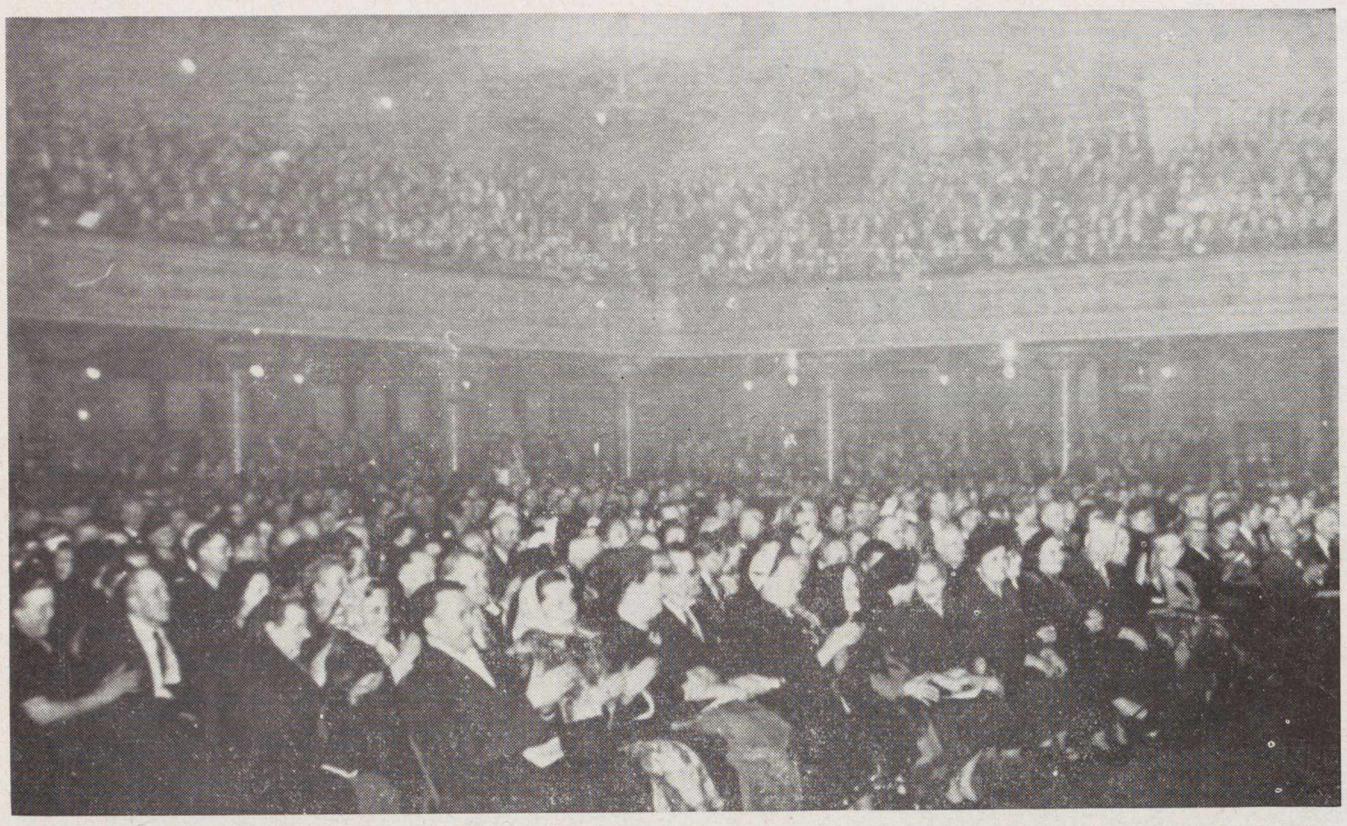

JAKŠTAS IŠVARĖ VAIŽGANTĄ

(Atkelta iš 10 psl.)

riamai garbingi asmens – profesoriai, rašytojai, menininkai, nekatalikai ir katalikai (netgi kartais patys uolieji). Kitas toks marodierius yra tuo būdu susidaręs visą nemažą biblioteką . . Tokių paukščių pamokytas ir Jakšto pavyzdžio paskatintas, ėmiau ir aš nebedavinėti savo knygų: neturiu ir tiek (suprask–tau). Bet štai vieną kartą ateina katalikas studentas, prašo: paskolink literatūros apie š. Augustiną – reikia diplominiam darbui ar ką. Na, kaip gi čia vargšui neduosi, kad ir suspausta širdim? ypač, kad kambary tuokart buvo vienas asmuo, kuris galės būti, reikalui esant, liudytoju. Didesnio saugumo dėliai, paprašiau š. Augustino gerbėją parašyti čia pat atitinkamą raštelį. Buvo tai apie 1932-1933 metus . . Ir žinote ką? Ir lig šios dienos jis dar man tų kelių knygų nėr grąžinęs.

Bet grįžkim prie Jakšto. Jo kovoj su knygos marodieriais pasitaikydavo ir kurijozų.

"Einu aš vieną kartą pas Jakštą prašyti paskolinti vieno veikalo," pasakoja man sykį pedagogas mokslininkas Jurgis Elisonas. "Kai tik pasakiau, ko noris, šeimininkas, nė į salioną nebeprašydamas, ėmė rėkte rėkti: Pirma, girdi, grąžink tokį ir tokį pasiskolintą veikalą – tuokart prašyk naujo!.. Matau, kad Jakštas manęs nepažino – sukeitė su kažkuo kitu – nes aš neturėjau nieko iš jo pasiskolinę – tad šaltu krauju klausiu įkaitusį patriarką: O kaip Jūs manote, Prelate, kas toks aš esu? Jakštas, truputį suglumęs, sako: Nagi, o kas kitas? Juk tas ir tas!.. Taigi, kad ne! atsakiau jam šypsodamasis: Aš esu Jurgis Elisonas... Čia šeimininkas visai sumišo, susigėdo, paraudo, ėmė atsiprašinėti, aiškintis, pasikvietė į salioną, pasisodino, išsišnekėjom, draugiškai išsiskyrėm.."

Nebeatsimenu, ar šį kartą Jakštas davė geidžiamą knygą. Tur būt, jei turėjo; juk buvo jau iš anksto gerai pabyloję į prašytojo sąžinę..

Čia neišturiu nepapasakojęs, kaip Jakštas vieną kartą užklupo pas save Balį Sruogą, be leidimo skaitantį retas knygas. Juk nepyksite? Tuo tarpu tegu ten pralotas (kaip buvau pradėjęs pasakoti) savo priemenėj dar gerai paima į nagą aną ten nenaudą, kuris drįso išstumti mūsų mieląjį patriarką iš pusiausvyros. Moralinė pirtis nieko nepakenks šelmiui, o mes turime laiko – suskubsime sužino-

---

Viršuj — **Top:**
Publika Vasario 16-sios minėjime Chicagoj, Ill. Chicago Lithuanians gathered at Lithuanian Independence Day ceremonies, Feb. 16. P. Urbučio foto

Vidury — **Center:**
Amerikos senatorius Everett M. Dirksen (antras iš dešinės) Vasario 16-sios minėjime Chicagoj; jo dešinėj kons. Daužvardis su žmona; o kairėj — adv. A. Olis. / U. S. Senator Everett M. Dirksen (third from left), at Lithuanian Independence Day ceremonies in Chicago, Ill. P. Urbučio foto

Apačioj — Bottom:
Manchesterio (Anglija) lietuvių tautodailės dirbiniai. Lithuanian Folk Art Exhibit in Manchester, England

ti, kas ten ir kodėl, ir kaip. O tuo tarpu – apie Balį Adomo narve.

Vadinas, ateina kartą pas mane visai netikėtai tas dainius ir kritikas. Ilgasilgas, vos išsitenka neaukštam mano kambary (tuokart gyvenau dar trečiajam, žemajam aukšte). Nustebau ir gana nejauku pasidarė: kaip recenzentas, jis buvo man be ceremonijų, netgi stipriai nuodingai, šonus pačiupinėjęs ir, prisipažinsiu, ne be pagrindo, o tokiu atveju durnai širdžiai ypačiai skaudu; tiesa, jis buvo pasirašęs slapyvardžiu (nes kaip recenzentas jis, bent jaunas būdamas, gebėdavo užsidėti kaukę), bet buvau beveik įsitikinęs, jog tai – jis, Sruoga; o ir jis čia jaučias gana susivaržęs – tad droviai dėbčiojava į viens antrą, keletą akimirkų jieškodami žodžių, kur išgelbėtų padėtį. Nežinau, kaip aš jam tuo momentu atrodžiau (tur būt, kvailai nelaimingas). O jis man atrodė šitaip: galva ir veidas – senobinių romėnų konsulo (netgi plaukai tokie trumpi ir viršum kaktos glotniai nulaižyti, kaip Julijaus Cezario biustuose); lūpos ir smakras – nuskriausto kūdikio; žvilgis vis švysčioja pro šalį, bet pastabus ir aštrus; o nosis – plėšraus paukščio..

Pagaliau, savo papročiu, prabilstu aš, šeimininkas:

– Tai man mielas siurprizas (tuokart A. Salys nebuvo dar mums nukalęs staigmenos)! Nagi, kurie maloningi vėjai atpūtė Tamstą į mano aukštąjį užkampį?

– O štai kurie: reikia man kai kurių laikraščių komplektų, būtent, tų, kur ėjo Lietuvoj nuo 1905 metų ligi 1914. Manau, rasit, Jūs būsit kai kuriuos rinkę ir išsaugoję; ar šiaip kur Kazimiero Draugijoj būtų galima juos rasti?

Ir jis paminėjo kai kuriuos. Aš jų neturėjau – tad sakau:

– Pats jų neturiu; bet Kazimiero Draugija tikrai juos turi: tai yra taip vadinamoji aa. Vaitkevičiaus, Kazimiero buhalterio, knygų spinta, kurią jis paliko Draugijai.

– O kame toji spinta? Ar galima prie jos prieiti?

– Kur gi ne! Ji stovi prelato Dambrausko-Jakšto valgomajame.

Čia Sruogos veidas kiek apsiniaukė.

(Pabaiga sekančiame numery)

Viršuj — Top:
Naujai statomos bažnyčios žemės prakasimo iškilmės Los Angeles; kasa kons. dr. J. J. Bielskis; stovi kleb. kun. J. Kučinskas, parapijos komiteto pirm. J. Žukauskas ir k. / Lithuanian Consul of Los Angeles, Dr. J. J. Bielskis, participates in ground-breaking ceremonies for the New St. Casimir's Church to be erected on a site near the old church.
V. Pažiūros foto

Vidury — Center:
Los Angeles lietuvių tautinių šokių grupė, vadovaujama L. Zaikienės. / This group of Lithuanian folk dancers, organized and directed by Lucille Zaikis, will perform for a "Lithuanian Days" concert to be held in Los Angeles on April 1.

Apačioj —— bottom:
Scena iš Los Angeles lietuvių parapijos choro pastatytos operetės "Viengungiai", kuri bus pakartota per LD parengimą balandžio 1 dieną / A close-up from the Lithuanian operetta "The Bachelors", staged in Los Angeles last month.

Toronte (Kanada) išeinančio savaitraščio "Tėviškės Žiburiai" rėmėjai, bendradarbiai ir rėmėjai pobūvio metu. / Backers, representatives, and contributors of the Lithuanian newspaper "Tėviškės Žiburiai", published in Toronto, Canada

ČESLOVO SASNAUSKO MUZIKA

(Atkelta iš 9 psl.)

kiek yra lietuvių susispiesta, kad tylėtų; žiūrėk, tai turi savo chorus, šokių grupes, renkia koncertus ir svetimiesiems imponuoja savo menu. Suprantama, kur gyvenimo aplinkybės nebus palankios, ten neilgam laikui paliks lietuvių muzikos pėdsakas, bet kur bus geresnės aplinkybės, ilgiems laikams jausis naujasis įnašas.

Kaip muzikinis veikimas šiandien atrodo Lietuvoje, sunku pasakyti. Pripuolamai nugirstama, jog ten kas tai daroma, veikiama, bet kaip tikrumoje yra, netuturint tikrų davinių, nieko negalima pasakyti.

— *Ką Jūs asmeniškai dabar veikiate, ką ruošiate?*

— Tamsta žinote, kad esu muzikologas, kruopščiai renku visokeriopą medžiagą, surištą su mūsų muzikinių veikimu. Taip visą laiką dirbdamas, surinkau vienintelį pasauly savo didžiu ir apimtimi lietuviškos muzikologijos archyvą. Archyvas yra sistemingai tvarkomas ir nuolat papildomas. Būrelis iš ateivių jaunimo, lankančio gimnaziją ir mėgiančių muziką, ateina kartą savaitėje ir tvarko gaunamą medžiagą. Tai yra labai sunkus, sudėtingas darbas, reikalaująs didelės atydos. Šalia to, kaip matote ne kartą spaudoje, paruošiu gana sudėtingas studijėles muzikos klausimais, kurioms naudoju savo rinkinį. Negaliu spėti patenkinti visų, kurie prašo savo leidiniams bet ką parašyti. Nepaprastai didelį sunkumą sudaro patys muzikai, šykštėdami savo veiklos medžiagos (atvaizdų, programų, plakatų, recenzijų) prisiųsti. Jos negaunant, tenka aplinkiniais keliais ieškoti, o tas verčia susirašinėti, nemažai tam laiko sunaudojant.

Ateity galvoju rasti būdų išleisti albumuose dr. V. Kudirkos pianui veikalus, kurie kaip tik dabar tiktų mėgėjams. Reikėtų išleisti Naujalio, Brazio didesnius jų kūrybos rinkinius, nes jie jau nyksta, o už 10-20 metų jau nebebus galima nė pusės surinkti, ką dabar dar galima surasti.

Skaitytoju demesiui

Pranešame, kad norėdami pakeisti LD išleidimo laiką, vietoj vasario mėn. išleidžiame kovo mėn. numerį. Vietoj vasario mėn. Skaitytojams duosime rugpiūčio mėn. numerį. Tokiu būdu Skaitytojai, kaip ir mūsų skelbiama, gaus 10 numerių per metus.

Sausio mėn. numeris Skaitytojus pasiekė pavėluotai dėl geležinkeliečių streiko.

Administracija

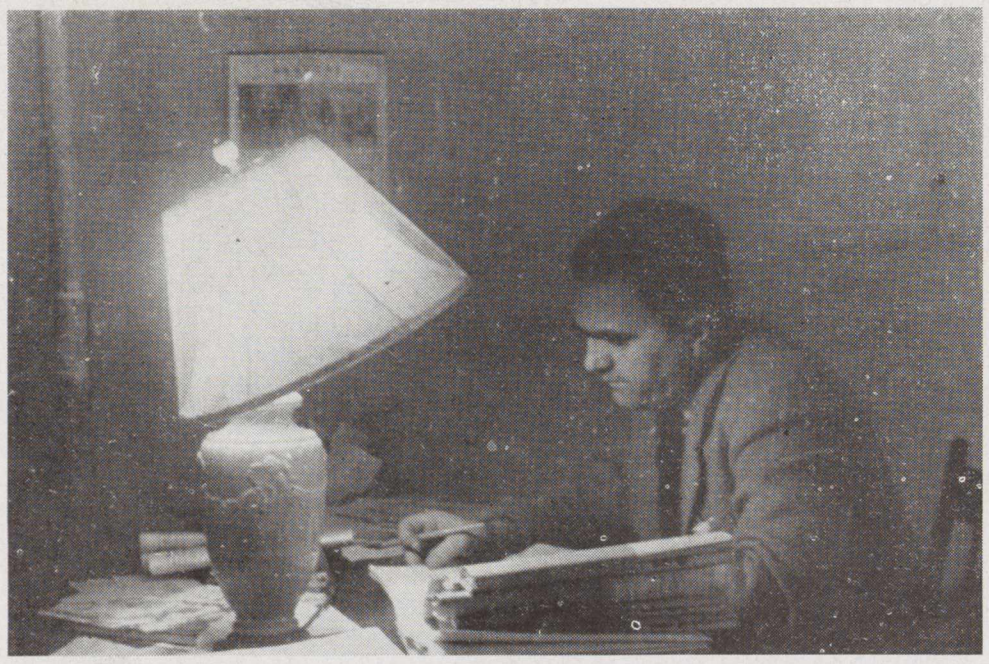

Dr. A. Šapoka, "Tėviškės Žiburių" redaktorius. / Dr. A. Šapoka, editor of the Lithuanian Weekly "Tėviškės Žiburiai", published in Toronto, Canada
K. Abromaičio foto

"Tėviškės Žiburiai" ruošiami siųsti skaitytojams. / Stacks of the Lithuanian Weekly "Tėviškės Žiburiai."
K. Abromaičio foto

Palm Springs legenda

Iš visų Kalifornijos garsiųjų žiemos resortų Palm Springs užima vieną pirmųjų vietų. Čia žiemą praleisti suvažiuoja ne tik daugelis turtuolių, bet taip pat ir kino žvaigždžių.

Šito garsiojo resorto vienos iš katalikų parapijų klebonu yra lietuvis kun. Romanas Klumbys. Jis, nors tik dvejus metus čia gyvena, yra tapęs vienu iš žymiausių vietos žmonių. Ne vieną galima išgirsti sakant: "Father Klumbys is a legend of Palm Springs—city of the movie stars". Vietos gyventojai jį paprastai vadina "Father Columbus".

Kun. R. Klumbys savo veiklą Palm Springs pradėjo 1948 m. spalio mėn. kaip Our Lady of Guadalupe parapijos klebonas. Šioj parapijoj jis rado tik 3 praktikuojančius parapijiečius; dauguma tos parapijos žmonių neturėjo supratimo apie tikėjimą, ir į bažnyčią ateidavo su šunimis. Pati bažnyčia buvo per žemės drebėjimą apgriauta ir tetalpinanti vos 50 žmonių.

Kun. R. Klumbys retu uolumu ėmėsi pastoracinio darbo savo parapijoj, kurią sudaro indijonai, juodukai, meksikiečiai ir k. Jis atgaivino senųjų parapijiečių tikėjimą ir per tuos dvejus metus atvertė į katalikų tikėjimą 251 asmenį.

Greta to jis griebėsi išspręsti ir bažnyčios patalpų klausimą. Trumpu laiku jam pavyko sutelkti lėšų ir pastatyti naują bažnyčią (žiūr. foto), kurios pašventinimas įvyko praėjusią vasarą. Prie šios bažnyčios pastatymo daug savo lėšomis prisidėjo įvairių vietų Amerikos lietuviai. Kun. R. Klumbys sako:

— Ši bažnyčia yra visos Amerikos lietuvių paminklas mano indijonų parapijai. Jų įdėtas pinigas neša lietuviams garbę ir garsą.

Iš tiesų, šis faktas vietos amerikiečių spaudoj buvo tinkamai atžymėtas bažnyčios šventinimo proga, o pats kun. R. Klumbys visur buvo minimas kaip lietuvis.

Kun. R. Klumbys sako, kad ši pastatyta bažnyčia yra tik laikinė.

— Vietos gyventojų susidomėjimas katalikybe yra didelis, — aiškina kun. R. Klumbys, — kad mums reikia 3-4 kartus didesnės bažnyčios. Mums reikia ir salės, nes be salės negalima išlaikyti bažnyčios. Todėl mes norime pastatyti naują bažnyčią, o esamą paversti į salę.

Apie naujai projektuojamą bažnyčią kun. R. Klumbys sako:

— Norime pastatyti paminklinę indijonų bažnyčią visoj Amerikoj. Sklypą (2 ha dydžio) davė federalinė valdžia, tačiau jai pastatyti lėšų reikės kreiptis į kitus gerus žmones, nes mano parapijiečiai indijonai yra neturtingi.

Iš tikrųjų, kun. R. Klumbio parapijos bažnyčia stovi indijonų rezervato žemėje ir todėl ji teisingai gali vadintis indijonų bažnyčia.

— Mano darbas šioj parapijoj, — aiškina kun. R. Klumbys, — nereiškia lietuviškų reikalų pamiršimo. Tai yra darbas misionieriaus, kurio širdis plaka Lietuvai ir kuris mano, kad tuo darbu pasitarnauja Lietuvai.

— Ar daug lietuvių yra Palm Springs, — pasiteiravau.

— Tuo tarpu apie 14. Įvairiomis progomis suvažiuoja iki 200. Manau, kad Palm Springs netrukus taps antrąja lietuvių kolonija Kalifornijoj, nes čia įsikūrimo ir gyvenimo sąlygos yra labai geros

Džiugu, kad lietuviui kunigui taip sekmingai vyksta svetimtaučių parapijoj.

Besidomintieji Palm Springs gali rašyti Kun. R. Klumbiui šiuo adresu: Rev. R. Klumbys, Pastor, Our Lady of Guadalupe Church, Arenos & El Segundo Strs., Palm Springs, Calif.

O. D-nas

Kun. R. Klumbys savo parapijiečių tarpe Palm Springs, Calif. / Rev. R. Klumbys and his parishioners at Palm Springs, Calif.

Kun. R. Klumbio pastatyta indijonų katalikų bažnyčia Palm Springs, Calif. / The Church of Our Lady of Guadalupe at Plm Springs, Calif.; pastor R. Klumbis built the church.

Marcinkevičiaus ir Majauskaitės lietuviškos vestuvės Baltimorėje / A Lithuanian wedding party in Baltimore, Md. V. Urbano foto

KA VEIKIA SKAITYTOJAI

— MARY ŽUTAUTAS, Chicago Ill., atostogas praleido Los Angeles ir Palm Springs, Calif.

— MARIAN ZOLP ir R. GRIBIENĖ, Chicago, Ill., atostogavo Kalifornijoj ir dalyvavo Los Angeles lietuvių vasario 16-sios minėjime.

—RAY CELEDINAS, Burbank, Calif., paskaitęs pranešimą amerikiečių laikraščiuose apie vasario 16-sios minėjimą, atvykęs pirmą kartą susitiko su lietuviais Los Angeles mieste.

—KAZYS ŪSELIS, Chicago, Ill., jau kelintas mėnuo atostogauja pas savo seserį Dirgėlienę Los Angeles mieste.

— PANKAUSKŲ, Chicago, Ill., visa šeima atostogavo Los Angeles, Calif.

— VAIDYLA, Toronto, Canada, užsakė pirmą LD prenumeratą į Afriką J. Dabšiui.

— ANTOINETTE TUBIS, Long Beach, Calif. ir BARBORA PETKIENĖ, kuri Kalifornijoj praleido keletą mėnesių, abi išvyko į Chicagą. A. Tubis nori aplankyti savo sunkiai sergantį brolį Chicagoje.

— KAZIMIERAS WARANIUS, savininkas Sizzling Chicken krautuvės, 3000 E. Pacific Coast Blvd., Long Beach, Calif., sako, kad artistė Mae West yra lietuvaitė iš Brooklyno. K. Waranius Chicagoje buvo ugniagesių komandos kapitonas, o šį pavasarį jį kviečia užimti Chief pareigas.

— PRANAS MACKEVIČIUS ir PETRAS KUMETA, Los Angeles, Calif., abu staiga mirė kovo 4 d. nuo širdies priepuolio. Jie abu neseniai buvo atvykę iš tremties Vokietijoj.

— Gen. STASYS RAŠTIKIS, Los Angeles, Calif. per šv. Kazimiero šventės minėjimą laikė paskaitą apie šv. Kazimierą.

— Mrs. P. GRIBAS, Chicago, Ill., veikli BALF veikėja, atostogas praleido Kalifornijoj; viešėjo pas Oną Račkienę, Glendale, Calif.

— Kun. dr. TITAS NARBUTAS, Grand Rapids, Mich., atostogavo Kalifornijoj ir buvo sustojęs pas F. Speecher, Los Angeles, Calif.

— J. T. JANUŠAUSKAS, Chicago, Ill., viešėjo pas brolį Ben. Janušauską, Inglewood, Calif.

— VERONIKA GELBUTIENĖ, Indiana Harbor, Mich., vieši pas dukterį Mrs. Wells, Glendale, Calif.

— NANCY SPEECHER, Los Angeles, Calif., atidarė Belmont Beauty Salon, 128 So. Vermont, Telefonas DU. 8-2000.

L. Prašmantas, LD skaitytojas, prieš dvejus metus atvykęs į JAV, dabar tarnaująs JAV karo aviacijoj. L. Prašmantas in U. S. Air Force.

Vertinga knyga apie Lietuva

Jau pradedama spausdinti žymaus foto menininko *Vytauto Augustino* Lietuvos vaizdai. Tai didelio formato (12 x 8 colių) leidinys, kuriame tilps vien tik vaizdų originalų virš šimto. Kiekvienas vaizdas bus atspausdintas atskirame puslapyje. Leidinio apžvalga ir visi kiti tekstai spausdinami lietuvių-anglų kalbomis. Pats leidinys spausdinamas ant geriausio, specialiai pritaikinto, popieriaus ir bus įrištas į kietus, menininkų pagražintus viršelius.

Šiame leidinyje atsispindės visas Nepriklausomos Lietuvos kūrybinis darbas, būtent, Letuvos miestų išaugimas, modernioji statyba, ekonominis bei ūkinis išaugimas, ir taip pat Lietuvos istoriniai paminklai, gražieji gamtos vaizdai ir k. Tai geriausia proga įsigyti vertingą leidinį savo tėvynės prisiminimui. Taip pat jis tinka ir svetimtaučiams supažindinti su Lietuva.

Tiražas dėl leidinio atspausdinimo brangumo bus leidžiams toks, kokį iš anksto gausime prenumeratorių skaičių. Todėl norintieji šį vertingą leidinį įsigyti, malonėkite nieko nedelsdami užsisakyti.

Užsisakiusiems ir pinigus iš anksto sumokėjusiems kaina tik 3 doleriai, o užsisakiusiems ir pinigus pasižadėjusiems sumokti - 4 doleriai.

Knygos persiuntimui prašome prisiųsti 10 centų pašto ženklą ar pinigais.

Visais knygos išleidimo ir užsiprenumeravimo reikalais prašome kreiptis į leidyklos administratorių šiuo adresu:

Mr. Povilas Ališauskas, 140-02 84th Drive, Jamaica 2, N. Y.

Leidykla VAGA

NAUJOS KNYGOS

S. Sužiedėlis, JĖZAUS NUKRYŽIUOTOJO SESERŲ KONREGACIJA, 304 psl., su Su S. Anunciatos C. J. C. angliškiu tekstu ir 220 iliustracijų. Išleido Jėzaus Nukryžiuotojo Seserų Kongregacija dvidešimt penkerių metų sukakčiai paminėti, Brokcton, Mass., 1950 metai.

Henrikas Radauskas, STRĖLĖ DANGUJE, eilėraščiai. Išleido V. Saulius, Chicago, 1950 m., 110 psl.

Petronėlė Orintaitė, ŠULINYS SODYBOJ, lyrika. Išleido M. Šileikis, Chicago, 1950 m., 96 psl. Kaina $1.50.

LIETUVIŠKA MUZIKA - ČESLOVAS SASNAUSKAS. Redagavo J. Žilevičius, išleido kun. L. Voisiekauskas, Elizabeth, N. J., 1950 m., 133 psl. Kaina $3.50. Sukrauta: J. Žilevičius, 166 Park Place, Elizabeth 1, N. J.

V. K. Banaitis, LIAUDIES DAINOS mišriam chorui, IV. Išleido kun. P. Juras.

Bendrojo Amerikos Lietuvių Šalpos Fondo PENKTASIS SEIMAS, 1951 m. sausio 5-6 d.d., New York, N. Y., 32 psl.

EXHIBIT OF GENOCIDE in Lithuania, Febr. 10-25, 1951, Waterbury, Conn., 16 psl.

Father Dooley, AR TU KLAUSAI MARIJOS. Išleido N. P. Šv. P. Marijos Seserų Kongregacija, 1950 m. 70 psl.

A Lithuanian bride and her maids of honor, Toronto, Canada / Jaunoji su pamergėmis (Iš Yokubyno vestuvių Toronte, Canada)

SOVIET COMMUNISM: A BLIGHTING EVIL

In these critical days, when our own armies are locked in a death struggle against the invading hordes of Soviet Communism in the Far East, the heretofore remote spectre of Communism now assumes cyclopean physical proportions. No sophistry of Malik or Vishinsky can obscure the bald fact that Soviet Communism is an international instrument of destruction, directed and enforced by the Russian Stalin, with the ultimate aim of conquering and absorbing the free governments of the world.

The time when Soviet Communism could be regarded as a peaceable, self-contained government, ordering its own domestic pursuits without molestation or infringement to any of its neighbors, is long past. In the ten years since the Baltic States fell victim to Soviet expansion, in unprecedented violence and disregard of the most fundamental human rights, an astonishing number of other free countries have been added to Russia's vast Eurasian domains. The Soviet militarists have intently followed the policy of consolidating their annexations of territories and peoples lying in the peripheral areas, in order to reinforce their own position and to provide a sound bridge to inner Europe. Thus, in Estonia, Latvia, and Lithuania, countries contiguous to Russia and, moreover, facing the Baltic Sea, the Soviets have been most painstaking in taking possession of them and Russifying them in toto. For this purpose the Baltic States were forcibly incorporated as member "Republics" of the Soviet Socialist scheme: scientific genocide deported tens of thousands of citizens to Siberia and caused others to be executed on the spot or imprisoned; a plan of colonization and denationalization transplaced whole communities to distant parts of Asia and was so thorough as to obliterate the people's ethnic identification with their homeland, by Russifying place-names, "rechristening" towns, districts, etc.

The conditions in Lithuania, Latvia, and Estonia under Soviet Communism exist to a greater or lesser degree in Poland, Czechoslovakia, Germany and the Balkans.

So far Soviet Communism's chief deterrent has been geographical and national, as can be observed from the less severe management of peoples without

(Continued on Page 22)

PROFESSOR GRAHAM ON LITHUANIAN INDEPENDENCE

Professor Malbone W. Graham, distinguished member of UCLA's political science department, author of many books dealing with international political problems, and particularly those relating to Lithuania and the Baltic States, greeted Los Angeles Lithuanians in a note delivered on the occasion of Lithuanian Independence Day. Professor Graham's message was read at the commemoration ceremonies by Dr. J. J. Bielskis, Consul of Lithuania.

His note is reprinted below. - Ed.

I count it a special privilege to be able to send a message and convey a greeting on this very meaningful occasion, marking the thirty-third anniversary of the proclamation of Lithuanian independence. For within the past year the moral issue at stake—whether the Lithuanian nation or any other nation "conceived in liberty and dedicated to the proposition that all men are equal . . . can long endure" has been joined in a quarter of the world of which the members of the Taryba knew relatively little—in Korea. And men's mind and conscience have, I think we will agree, felt clearer and cleaner for the ultimate recognition by the United States and the United Nations, that even the smallest members of the international community have at least the right to live. In the exceptional circumstances of 1940, when World War II was reaching out into Africa and France was falling, American public opinion was too stunned, American policy too deeply divided to note the moral issue which the destruction of the political indepndence of Estonia, Latvia and Lithuania placed squarely before our country. In 1950 it was not so. We were able to recognize the aggression committed against Korea as of a piece with the pattern of military ocupation and ruthless change of regime imposed upon the Baltic Republics in 1940, and as its logical extension.

Viewing the situation in the retrospect of a full decade, it seems to me that Lithuanians, in America and elsewhere, have good reason to rejoice that the darkened political skies and darker political consciences have in a sense been suddenly cleared by the events of the last eight months. Can there be any doubt today that, after Korea, another blow at any other European State could not be struck with impunity? This day must therefore be a day of hope and not of despondency, of courage, not despair.

These are decisive days, that call for decisive terms to describe them. I, for one, am personally glad that History placed February 12 and February 16 in close juxtaposition, for we may well point out the fundamental obligation—in Lincoln's own unforgettable words,—". . . for us the living to be here dedicated to the . . . great task remaining," which the problem of Lithuania's freedom still presents to mankind. May I be permitted to join you in the hope that Lithuania may yet "have a new birth of freedom" and that the principles we hold in common with the men of the Lietuvos Taryba—"government of the people, by the people and for the people, shall not perish from the earth."

I wish it had been possible to be with you.

Malbone W. Graham

February 16, 1951.

Gen. Lucius D. Clay leads the Freedom Parade in New York City on October 8, 1950. In the forefront (left to right): Dr. Branko Pešelj, Yugoslavia; Stanislaw Mikolajszik, Poland; Ferenc Nagy, Hungary; **Constantine R. Jurgėla, Lithuanian American Council;** Bishop Walsh, Edward Gideon, CIO Utility Workers Union; gen. Frederick H. Osborn, Mrs. Oksana Kosenkina and P. W. Hoquet, Parade Chairman.
Laisvės parado eisena New Yorke; ketvirtas iš kairės K. R. Jurgėla, ALT.

Lithuanian Genocide Show in Waterbury

Two American newspapers, the Waterbury Sunday Republican and the American carried two long articles on February 11 and 12 marking the opening of a genocide exhibit organized by Waterbury, Conn., Lithuanians. The exhibit, the first of its kind in the U.S., has on display Soviet deportation orders, documents on confiscation of farms, actual photographs of atrocities committed by the Soviet Union in Lithuania, and other evidence. We reprint here a portion of the article which appeared in the Waterbury American.

A documentary exhibit, "Genocide of Lithuania," opened yesterday afternoon at Silas Bronson Library, and will continue through Feb. 25.

It was arranged by the Former Displaced Persons Society of Waterbury, under sponsorship of the Waterbury Lithuanian-American Council.

Speaking at the ceremony, Prof. Raphael Lemkin of Yale urged United States and UN ratification of the Genocide Treaty.

Prof. Lemkin, who is the originator of the word "genocide", declared that appeals to save Lithuania are also "appeals to save a component part of world culture."

He said that genocide, besides being a humanitarian problem, means destruction of culture and impoverishment of the entire world."

"World civilization consists of contributions made by nations," the Yale professor said, "and it is the combination of all these cultures which creates civilization."

"We have a right to request the world to protect the contributions made by such an ancient nation of Europe as Lithuania," he asserted.

Prof. Lemkin, who visited Lithuania in 1939 and 1940, described the Baltic nation's cultural achievements. He said he was impressed by "the great cultural achievements of this ancient nation which gained rebirth and then gained a prominent place in this part of Europe." He described Lithuania as "a noble nation of great tradition."

He said the law on genocide would put all nations under international protection. He said genocide would become an international crime, and thereby there could be control and enforcement.

Prof Lemkin noted that the Genocide Convention has been ratified by 28 nations, but that the U. S. Senate has not yet ratified it. He described efforts of U. S. Sen. Brien McMahon in behalf of the genocide treaty, and expressed the hope that this country will join in making it into law.

Rev. Joseph J. Valantiejus, pastor of St. Joseph's Church, in giving the invocation called for divine assistance "for the salvation of our bleeding land."

It was noted yesterday that the Waterbury exhibit is the first in the world to carry the word "genocide."

Jonas Rimašauskas, Cleveland, who gathered the material for the documentary exhibit, told the gathering that he hoped two million people would eventually see the items on the genocide of Lithuania.

Mayor Raymond E. Snyder, who welcomed the guests, offered in Lithuania his hope that "come what may, Lithuania will not perish." He indicated he was coached in the Lithuanian language by his wife, Helen, who is of Lithuanian extraction.

Lithuanians here 300 years

1959 will mark the 300 anniversary of Lithuanian immigration to the United States.

The first Lithuanian immigrant to reach these shores was Alexander Carolus Curtius, who came in 1659. He was the first teacher of classics in the Dutch colony of Nieuw Amsterdam, today's New York. Curtius stayed here two years and then returned to Europe where he enrolled at the University of Leiden as a "nobilis Lituanus".

A few years later a larger group arrived. Another group of Lithuanans is said to have been brought to New York from Tobago Island, following the change of ownership of that island. The next waves of Lithuanian settlers were driven to these shores in consequence of the Napoleonic Wars and the Insurrection of 1831. Mass immigration began during the American Civil War and the suppression of the Insurrection of 1863-1864 in Lithuania.

Most of the Lithuanian immigrants of the second half of the 19th century settled in Pennsylvania where the became an important, integral part of the larger cities. Although they were agricultural people in their native land, yet arrived on these shores they went into the coal mines and steel mills of America contributing their brain and brawn to the Making of America.

Cutting of a ribbon marked the opening of the "Genocide of Lithuania" exhibit in Waterbury, Conn. Shown in foreground at the entrance to the exhibit are Prof. Raphael Lemkin of Yale University, Mayor Raymond E. Snyder, and Mrs. Stephania Sapranas, a member of the arrangements committee. Miss Marcelle Andrikis, Alexander J. Aleksis, Rev. J. Valantiejus and Jonas Rimašauskas, all on the exhibit committee, are among those in the background / "Lietuvos Genocidas" parodos atidarymas Waterbury, Conn.

Campaign in the Desert

HOW FATHER RAYMOND KLUMBIS BUILT A CHURCH IN THE DESERT

By Bill Rashall, Palm Springs Editor

When Our Lady of Solitude in Palm Springs was erected sometime in the thirties, the Priests assigned to that Parish would come the the Indian Reservation and hold services. Most of the time the Indians were invited to attend Mass at the White Man's Church but his attendance there was poor.

A new chapter in the religious life of the Indians, and now a large group of Mexicans who live on the Indian Reservation, was opened to them when Father Raymond Klumbis was assigned to look after the spiritual needs of the Catholics living on Section 14 on the Indian Reservation.

He served his first Mass in the little Adobe Church October 24, 1948, with three Indian or Mexican women present. His collection that day amounted to 25 cents.

Determined to create a revival of religious feeling among the Indians and Mexicans Father Klumbis went ahead with great plans for the little Church. The task that lay ahead of him would have deterred most men. But having lived through more than five years of war in Europe with many of those years in concentration camps of both the Russians and the Germans, Father Klumbis continued working and hard.

On December 6th, the earth shook in one of the most severe quakes this area has felt in many years. When Father Klumbis inspected the damages to the little church he had worked so hard to convert into a beautiful place of worship he was almost heartbroken.

City officials placarded the Church with a warning that it was unsafe and might tumble down at any moment. The father gained new spiritual strength, went from door to door and informed his Parishioners that Sunday services would be held just the same and that he would find a place where worship could take place.

He prevailed upon the Indians to permit him to hold Mass in their Meeting Hall and later persuaded those in authority to allow him to conduct Catholic Services in the Boy's Club on the Indian Reservation.

Now the man who had gone through most of the tribulations that human flesh could stand, set about with plans to erect a new church on the site of the old one. He gathered about him his faithful and in the heat of the desert summer, worked with the Indians and Mexicans in tearing down the old adobe church.

At the same time he layed plans to raise money for the new edifice he had in mind. Needless to say, that he overcame what seemed almost insurmountable obstacles. The Indians and the Mexicans, poor as the proverbial mice, could not help him much with money.

His first money raising Feast to Our Lady of Guadalupe, the name he gave the new church when and if it was erected, took place and it was successful: but away and by far, short of the huge sum he needed for the erection of a new church. Another Mexican-Indian event was celebrated in early Fall of 1949 and then came the observance of the Mexican national holiday Cinco de Mayo.

Yet, all of these funds were still pitiful in amount. Father Klumbis sought assistance from Lithuanians living in Los Angeles and other parts of the United States. He told these people of the reasons he needed the money and they responded handsomely.

The Church now stands as a monument to a Priest and man who never knew what it meant to give up. In three years he has raised $15,000 and every cent, (depriving himself of needed clothes and even food at times) went into the building of Our Lady of Gua-

LITHUANIA CRUCIFIED

In Commemoration of February 16th,
The Republic of Lithuania Day

By NADAS RASTENIS

O Lithuania, fair Baltic's pride!
Once a great realm, an independent state.
Alas, today heart-rending is her fate:
She is enslaved, denuded, crucified!

For no transgression of a pact or law,
Or expiation of a wrongful deed,
She is compelled to languish and to bleed
Under the presssure of the Red Bear's paw.

The World is silent about her ordeal,
And Heaven, too, is sad and overcast.
How long, how long her feeble breath will last
Under the impacts of the tyrant's heel?

O kindly West, O benevolent East:
Why, in the name of everflaming Sun,
Feed inculpable nations one by one
To ever omnivorous Moscow's beast?

O ye free nations, O ye righteous lands:
Lift up your voices ere it is too late!
A nation is a nation, small or great,
And must not die in the mad butcher's hands.

O ye just nations: Why stand still aside,
Fearfully gaze and tacitly permit,
Without a charge and proof, decree and writ,
A guiltless nation to be crucified?!

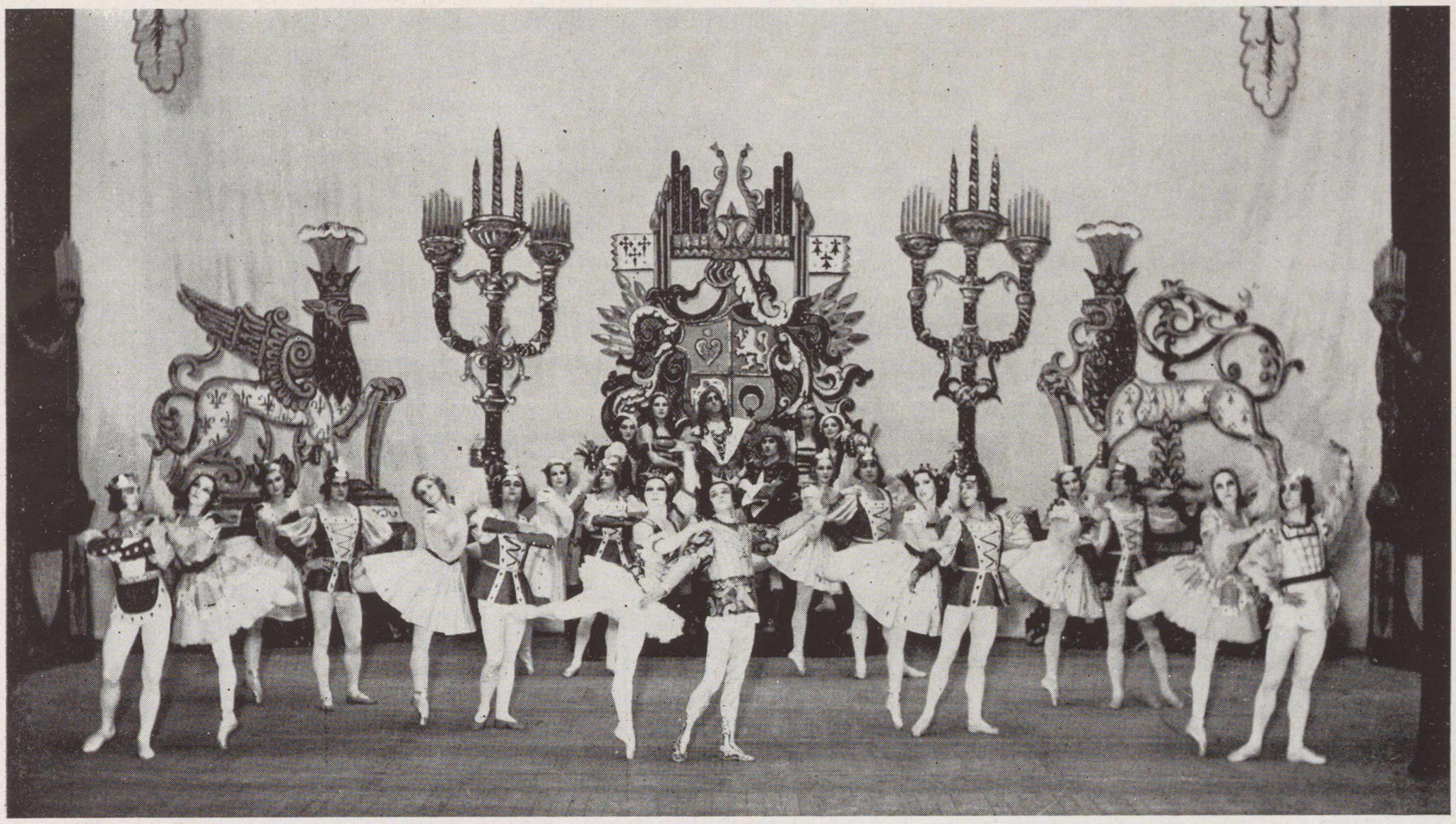

A scene from the ballet Raimonda, performed by Lithuanian artists in pre-war Kaunas. / Raimondos baletas Kauno teatro scenoje Photo by Raoul Barba, Monte Carlo

dalupe. Today it is one of the most beautiful little churches in Southern California—but Father Klumbis with approximately $5,000 in indebtedness still staring him in the face, is striving to keep his little church going and successfully too.

He has ample reason for keeping the church going too. From three women who attended his first Mass in 1948, the number has now jumped to approximately 150 persons present every Sunday. His collection still small does not deter Father Klumbis from the zeal which marked his advent on the Indian Reservation. His reward has come in a reawakened religious interest on the part of the Indians and Mexicans.

The little church has seen 115 baptisms, 40 marriages and many other Catholic functions performed by him. Having battled disease, hunger and near starvation in concentration camps, the "Campaign" Father Klumbis is waging on the Indian Reservation seemingly never tires the man. He is a human dynamo and is perpetually on the go among his parishioners.

The Indians and Mexicans are proud of their Church now and in their way (and financially as small as they can help) assist Father Klumbis continuously. However, he knows that most of his support must come from outside his parish and particularly outside of Palm Springs as well.

Part of the money he has raised and most of that which was given to him for personal use has gone into the Church; a playground for the children of the reservation which has already grown and many other things inadequate. He plans to cause to be erected a Parish Hall for meetings where social events for his parishioners can be held and is seeking financial assistance not only in retiring the debt against the church, but for needed improvements.

Seemingly he never sleeps and every moment he is awake he expends his energy to the last ounce in making Our Lady of Guadalupe the haven of religion the original members of the Agua Caliente tribe longed for but never truly had.

ONE-WAY TICKET?

As U. S. churches marked Brotherhood Week, citizens of Lithuania, Latvia and Estonia grew fearful of going near a church. Reason: Russia, which controls the three Baltic states, had begun issuing church attendance permits—which, if used, might well prove to be tickets to Siberia.

Quick, Feb. 26

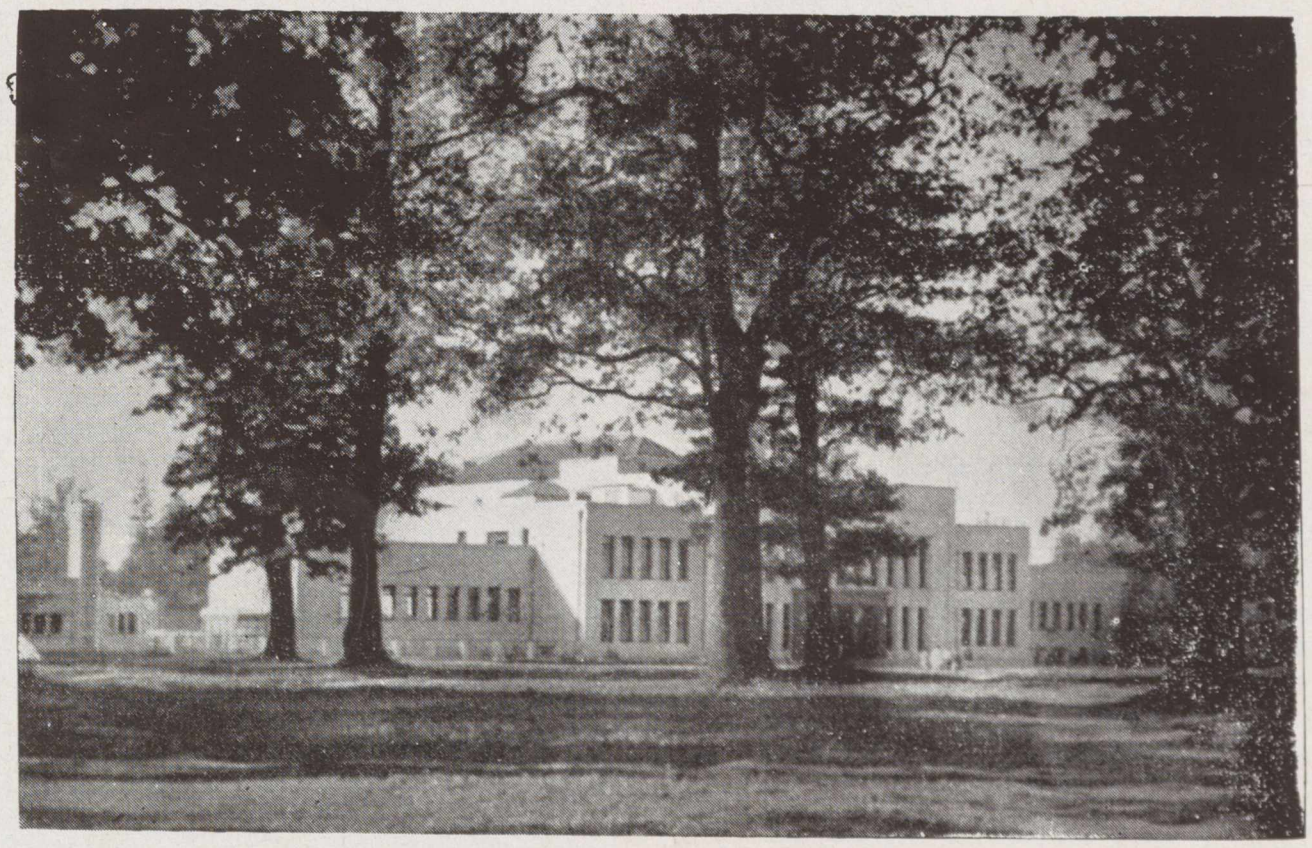

Physical Culture Building in pre-war Kaunas, Lithuania / Kūno Kultūros Rūmai Kaune Nepriklausomybės metu.

LETTERS TO THE EDITOR

Dear Editor:

I agree with Miss Paužaitė, and she could have used a lot more adjectives in describing the Lithuanian male, none of them very flattering.

Furthermore, the gentleman (?) from Chicago who blasted away at the Lithuanian girls in his letter probably thought the DP Lithuanian girls would be so humble, hard-up, and so oblivious to his many shortcomings that he would have a field day, with all his imagined lovelies dancing attendance on him, but he'd better wake up—a lemon is a lemon in any country.

Marty Norres
San Mateo, Calif.

Dear Editor:

It was with great interest, indeed, that I read the letters of the two young people who literally "slung mud at each other." In my opinion, the both of them are a little too high hat, and are evidently looking in other pastures and thinking how much greener they are . . .

Evidently, the two young people who wrote in are interested in keeping Lithuanianism alive, because, first of all, they read the "Lithuanian Days" and, second, took time out to write their opinions. This is wonderful, and I am thrilled to see that they are looking for Lithuanian partners, but at the same time it makes me a little sad to see that they are only picking out the bad points in each other and forgetting the good ones . . .

There is enough of hardship and bitterness in the world today without us, Lithuanians, beginning a civil war among ourselves, saying that Lithuanians do not make good husbands or wives. Let us have a little more love for our brothers and sisters, and if we seek hard enough, we shall be able to find a good, dependable, lovable Lithuanian with whom to spend the rest of our lives . ..

Helen Shields
Philadelphia, Pa.

Los Angeles K. of L.

Council 133 is very pleased over the success of our recent "Blynų Balius." The entusiasm with which the members went to work during the affair, undoubtedly made many of the parents proud to see the younger generation take such active interest in Lithuanian affairs.

The fine All-Lithuanian program arranged by Peter Kupraitis, was as enjoyable an evening's entertainment as we Angelinos have seen in many a moon. The children's dance group under the leadership of Mrs. Razutis was particularly outstanding. Mr. Michael Kraft's Clarinet and Sox solos, heard here in Los Angeles for the first time were delightfully received.

A god job of tracing the history of the K of L was done by Attorney Joseph Grish, for which we are very grateful; the audience roared with laughter at Mr. Vincent Kazlauskas' humorous anecdotes.

Our next meeting will be more of a get acquainted party. The K of L will play host to the "Ateitininkai" *P. B.*

(Continued from Page 17)

the immediate range of Russian arms. Yet the trend is toward final restriction of personal liberties, increase in government supervision and police surveillance, reconstruction of economy according to Communist needs, collectivization of lands, industry, and suppresssion of socially or politically "dangerous elements." That is the first step leading to eventual national atrophy and destruction of free government in countries only recently fallen into the so-called Soviet sphere of influence.

In more recent days, since the United Nations, lead by the United States, entered the Korean conflict to oppose an unjust attack on a free people by the Soviet-backed North Koreans and later the Chinese Reds, Soviet Russia had a new and unforeseen deterrent in an impatient and indignant free world, which had been standing idly by long enough and which now rose to fever pitch to deny with arms Communism's right to invade the rights of free and independent people. This deterrent will spell Communism's doom. United, freedomloving people will tolerate tyranny and breach of peace only so long, then they rise as one to cast off the fetters of their oppressors and emerge victorious as they have not failed to do through the centuries.

The lesson of the Baltic States and Korea ought to be overwhelming proof of the blighting evil that is Soviet Communism.

As one of the great powers comprising the United Nations and as a country born and bred out of freedom, the United States must persevere in forming the world community of free nations; at all costs it must do all in its power to protect itself and its neighbors from the threatening domination of Soviet Communism; by expenditure, by alliance and encouragement to others, it must lead the free world to final victory over Stalin's Communism. Yet along with this campaign there must be a full understanding and recognition of the nature of Soviet Communism. Soviet Communism is a systematic energy, vital and dynamic, unscrupulous and unswerving; a pure totalitarian State, to which all—life, love, property, liberty—is subservient and readily sacrificed for the efficient functioning of aggression. Soviet Communism's principal weapons are the Organized Lie and Fear. When we know this, we shall come to know peace for the world.

ANNOUNCEMENT

We call our readers' attention to the fact that "Lithuanian Days" will now be published on a revised schedule. Instead of the usual two month intermission in July and August, "Lithuanian Days" will suspend publication for the month of July only. Readers are notified that this issue of "Lithuanian Days" is for the month of March.

January copies of "Lithuanian Days" were delayed by the railroad strike.

The Publisher

A modern hospital building in Tauragė, Lithuania, before the war. / Ligonių Kasos Rūmai Tauragėje

"LIETUVIU DIENU" ATSTOVAI

LIETUVIŲ DIENOMS yra reikalingi platintojai kiekviename lietuvių centre, kiekvienoje lietuvių kolonijoje. Dėl platinimo sąlygų prašome rašyti administracijai.

AMERIKOJE galima LD užsisakyti pas šiuos atstovus-platintojus:

Petras Abromaitis
1620 W. Julian St., Chicago, Ill.
Jonas Belinis
1409 Quarry Ave., Grand Rapids 4, Mich.
Gabija
340 Union Ave., Brooklyn, N. Y.
P. Bernota
104 Sunnyside Ave., Waterbury 8, Conn.
K. Bradūnas
1325 Glyndon Ave., Baltimore 23, Md.
Ant. Giedraitis
Albinas Gražulis,
16 Castle St., Worcester, Mass.
J. Grinskis,
1339 Center St., Racine, Wisc.
9 Seymour St., New Britain, Conn.
Kun. Jusevičius
5412 S. 32th St., Omaha, Nebr.
Vincas Boris
1512 24 St., Detroit, Mich.
Aug. Pranys,
1329 - 9th Ave., San Francisco, Calif.
Jonas Rimašauskas
1847 E. 86th St., Cleveland 6, Ohio
Reimondas Rimkus
1522 S. 48th Ct., Cicero, Ill.
Kun. Jonas Tamulis
3860 Division Ave., South Grand Rapids, Mich.
Vyt. Tarvainis
4208 McKinley, Detroit, Mich.
Urbanas Photo Studio
749 W. Baltimore St., Baltimore, Md.
L. Valiukas
2035 Stapleton St., Dayton 4, Ohio
Antanas Valavičius
5827 S. Claremont Ave., Chicago 36, Ill.
Vyt. Valaitis
Schuyler St., Amsterdam, N. Y.
Ed. Vilutis
3736 Pulaski St., E. Chicago, Ind.
V. Volertas
1529 S. 2nd St., Philadelphia 47, Pa.

ANGLIJOJE:

J. Mockevičius,
(Jam atsiskaito visi platintojai Anglijoj)
White Hart - Holmforth, Hudderson, Yorks
A. Grigaliūnas
U. 12 Brooklands Hostel, Coventry
K. Steponavičius
126 Borton Lare, Eccles
P. Dragūnas
265 Albert Rd. Aston, Birmingham 6
A. Jarašiūnas
Leamington, Spa, Warv.
P. Ramaitis
Green, Nr. Twyford, Berks
V. Montvilas
E. V. W. Hostel New Gate Str., Nr. Hartford
V. Zdanavičius
35 Fashian St., London

AUSTRALIJA

Kun. P. Jatulis
C/o Archbishop House, W. Terrace, Adelaide
V. Kazokas
Lith. Cath. Center, 5 Young St. Circular Quay Sydney
J. Rugelis
25 John St., Sydney
J. A. Skirka
CJC Block "J" 11-4, Bathhurst

KANADA

A. Ankudavičius
6362 Fabre St., Montreal, Quebec, Canada
V. Aušrotas
162 Gorevale Ave., Toronto, Ont.
S. Bujokas
1338 Downing St., Winnipeg
J. Kriščiūnas
96 Wright Ave., Toronto, Ont.
J. Pleinys
24 Fife St., Hamilton

PIETŲ AMERIKOJE

Kun. Sabaliauskas
Colegio Salesiano, apart. 369, CARACAS, Venezuela
Sao Paulo, Brazil
M. Laupinaitis
C/o Estanislau O. S. B., Caixa Postal 118

PADĖKA

Nuoširdžią padėką reiškiu sponsoriams Mrs. Rozalijai ir Mr. Antanui Janušauskams ne tik už iškvietimą, bet ir už malonų priėmimą, rūpinimąsi ir stengimąsi įkurdinti naujoj tėvynėj.

Daugelis nedarė garantijų savo giminėms, bijodami įstatymais uždedamos atsakomybės. Daugelis Lietuvos valdžios pareigūnų (kurie ir dabar tais užimamų vietų vardais tituluojasi) nepasirūpino nei viena skurstančia Europoje šeima bei asmeniu. Antanas ir Rozalija Janušauskai, nei pažįstami, nei giminės, nei žadančiam atlyginti, lietuviško kraujo šaukiami ir įausdami skurdų tremties gyvenimą, ištiesė man pagalbos ranką.

Vienkart didžią padėką reiškiu už geraširdžių sponsorių suradimą ir palaikymą mano nuotaikos tremty ir čia JAV-se p.p. Jadvygai ir Kazimierui Karužams.

J. Naujokas su šeima

PADĖKA

Reiškiame giliausią padėką klebonui kun. J. Kučinskui, Poniai F. Prue, Ponui Žilinskui ir visiems kitiems aukojusiems ir dalyvavusiems mano vyro laidotuvėse.

Petronėlė Kumetienė ir
Ramutė Kumetaitė

LIETUVIŲ DRAUGIJOS,

klubai, norį patalpinti LD-se naujų valdybų sudėtis ir susirinkimų vietą, prašoma šias informacijas patiekti iki kovo 31 d. Skelbimų kaina — 10 c. už eilutę.

Padėkų, paieškojimų ir kitų skelbimų kaina 20 centų už eilutę arba jos vietą.

Administracija

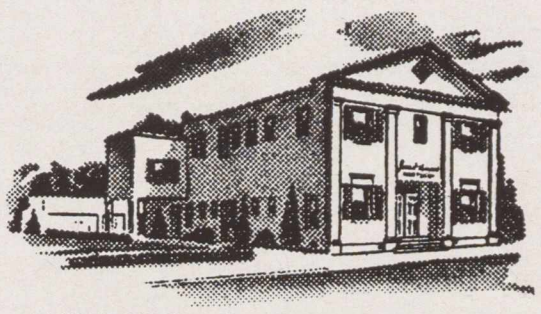

JONES & HAMROCK
MORTUARY
731 W. WASHINGTON BLVD. LOS ANGELES 15
PROSPECT 6091

LITHUANIAN REALTY CO.
Real Estate — Loans & Insurance
Chas. Luksis, Manager
3502 W. Pico Blvd.
Phone RE. 8278
Phone STate 0-1232

BAKUS REALTY CO.
LITHUANIAN REAL ESTATE BROKER
Homes - Income Property - Loans
Multiple Listing Service
4728 So. Normandie Los Angeles 37, Calif.
OFFICE: AXminster 7900 RES.: PLeasant 3-6590

HELEN'S
HOUSE OF BEAUTY
HELEN MOCKUS 1722 N. WESTERN AVE.
PHONE HO. 9-4600 HOLLYWOOD 27, CALIF.

INSURANCE BROKER
Automobile & Truck — Workmen's Compensation
Fire (House, Furniture & Merkantile) — Health & Accident
Comprehensive Liability (Personal & Business) — Hospitalization
3221 Sherbourne Dr. Los Angeles 34, Calif.
Res. Phone VErmont 8-7526

LIETUVIU DIENU

KONCERTAS

per Atvelyki, balandzio 1 diena

North Star Auditorium, 1631 W. Adams

ILIUSTRUOTAS VAIKU ZURNALAS

EGLUTĖ

Metams Amerikoje $3.00; kitur - $3.50.

Uzsakymus siuskite:

EGLUTE, P. O. BOX 22, MONTELLO ST.

BROCKTON 68, MASS.

ISIGYKITE

Salezieciu Balsa

Tai neperiodinis, gausiai ilustruotas zurnalas

KAINA 1 DOL.

Adresas: REV. V. ENDRIUNAS, SALESIAN SCHOOL, GOSHEN, N. Y.

Skaitykite ir platinkite

"TĖVU KELIA"

VENEZUELOS LIETUVIU

menesini, iliustruota, katalikiska laikrasti

Prenumeratos kaina Amerikoje – 4 dol. metams

ADRESAS: Apartado 369, Caracas, Venezuela

VISI LIETUVIAI SKAITO

savaitinį, gausiai iliustruotą laikraštį

LIETUVIU ŽINIAS

LIETUVIŲ ŽINIOS kiekvieną savaitę savo skaitytojams patiekia pačių svarbiausių politinių įvykių santrauką ir komentarus,

LIETUVIŲ ŽINIOS plačiai informuoja apie pasaulio lietuvius ir Amerikos lietuvių veiklą,

LIETUVIŲ ŽINIOS savo puslapius pagražina tiek lietuvių, tiek politinio gyvenimo nuotraukomis,

LIETUVIŲ ŽINIŲ korespondentai Anglijoj, Argentinoj, Ispanijoj, Vokietijoj ir kituose kraštuose žinias renka iš pačių pirmųjų šaltinių.

TODĖL TUOJAU UŽSISAKYKITE

LIETUVIŲ ŽINIAS,

KURIOS METAMS KAINUOJA TIK $3.

LIETUVIŲ ŽINIOS

221 Sarah St., Pittsburgh 3, Pa.

SKAITYKITE

KANADOS LIETUVIU

savaitrasti

«TĖVIŠKĖS ŽIBURIAI»

Jame rasite apsciai ziniu is Kanados ir viso pasaulio lietuviu gyvenimo, idomiu straipsnu ir geros informacijos bendrais klausimais.

PRENUMERATOS KAINA metams:

JAV-SE ir Kanadoj - $3, kitur - $ 4

ADRESAS:

941 Dundas St. W.,

Toronto, Ont., Canada